

IGEHIRDETŐ

Az Erdélyi Református Egyházkerület folyóirata

1895–1995

Az Erdélyi Református Theológiai Fakultás jubileuma

Tavaszy Sándor (1888–1951): a rendszeres theologia tanára, egyházkerületi lelkészi főjegyző, a Bolyai Tudományegyetemen a filozófia professzora.

Imre Lajos (1888–1974): a gyakorlati theologia tanára, egyházkerületi missziói előadó, a Bolyai Tudományegyetemen a pedagógia professzora.

Gönczy Lajos (1889–1986): a gyakorlati theologia tanára.

1995. november

VI. évf. 11 sz.

Tartalom

Atyáink bizonyágtétele

Tavaszy Sándor: A kizárólagosság és szabadelvűség mérgese.....	519
Imre Lajos: A hivatás lényege. Hivatás és erkölcs.....	522
Gönczy Lajos: Az istentisztelet és a mindennapi élet.....	525

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán: Ám éljenek. Józsué 9,24	528
Csiha Kálmán: Jöjj fel hozzánk hamar. Józsué 10,6.....	531
Walter Lüthi: A hitvalló egyház. Dániel 3,1-33.....	534
Walter Lüthi: Az őrálló egyház. Dániel 4,1-34.....	538

Adventi prédikációk

Bustya Dezső: Kit várunk? Máté 11,2-6	542
Geréb Zsolt: Szorongások között. Ézsaiás 26,12-19.....	544
László Dezső: A kegyesség titka. 1Timóteus 3,16	546
Makkai Sándor: A megváltott világ. Ézsaiás 35,5-10	549
Nagy István: Jön a vőlegény, jöjjünk elébe. Máté 25,5-7	551
Ravasz László: Advent két arca. Róma 8,18-22.....	554
Vad Zsigmond: Négyféle várakozás. Zsoltárok 33,20.....	555

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Balogh Béla: Megnyerni a jót. Példabeszédek 18,22.....	557
--	-----

Temetési beszéd

Csiha Kálmán: A bástyán. Habakuk 2,1-2	558
--	-----

A lapot alapította: D. Dr. Csiha Kálmán és Nagy László

Főszerkesztő: Nagy László

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Az Erdélyi Református Egyházkerület Igazgatótanácsa

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza
Készült a Református Egyház Misztótfalusi Sajtóközpontjának
nyomdájában

Felelős vezető: Tonk István

Műszaki szerkesztő: Bálint Lajos

Számítógépes szedés, tördelés: Nagy Andrea

Atyáink bizonyosságtétele

Tavaszy Sándor

A kizárólagosság és szabadelvűség mérge*

[...]

Az emberiség élettörténete állandóan e két szélsőséges magatartás közt hanykolódik és hullámozik. Ha az emberiség élettörténetét egy hatalmas folyamhoz hasonlítjuk, akkor azt mondhatjuk, hogy ennek a folyamnak az egyik partján dolgozók azon fáradoznak, hogy erős, masszív töltéseket építsenek, amelyeken a folyam ereje megtörik s árja egy irányba és egy szűk mederbe szorul. A folyam másik partján dolgozók pedig arra igyekeznek, hogy a folyam alacsony partját is eltüntessék, hogy annak árja korlátlanul terjedjen addig, ameddig és ahova akar. Nyilvánvaló, hogy a töltések építésén fáradozók kihívják a víz haragos, forradalmi támadását, romboló, bosszús haragját, míg a másik oldalon dolgozó szintezők, partrontók a folyam lusta, élettelen terjedését és a víz és a vidék elposványosítását munkálják és segítik elő. Míg az egyik az életnek csak egy medrét tartja valóznak, igaznak és lehetségesnek, addig a másik minden lehetőség számára biztosítani igyekszik az utat és a teret.

A kizárólagosság és szabadelvűség két olyan magatartás tehát, amelyek közt ingadozva és hullámozva, hanyattatva halad kezdetől fogva az emberiség élettörténete. Minél messzebb megyünk vissza, úgy találjuk, hogy annál inkább uralkodik a kizárólagosság gondolata, minél inkább közeledünk a mi korunkhoz, annál magasabban lohog a szabadelvűség zászlaja. Minél inkább felszínre jut az egyik és dominálja valamely társadalom életét, elrejtetten a föld alatt annál mélyebbre ásva dolgozik a másik. Ha ugyanazon időben egyenlő erővel együtt ágálnak a történelmi élet színterén, olyan izgatottságot okoznak, annyi robbanóanyagot és pusztító mérget termelnek, hogy egész társadalmak élete hosszú éveken át a válságok és forradalmak következtében elnyomódik és minden magasabb rendű munkájuk benuktan vesztegel. Jellemző továbbá mind a két magatartásra, hogy igen sokszor egymás maszkját öltve fel folytatnak egymás ellen harcot. A kizárólagosság igen sokszor a szabadelvűség leple alatt harcol valamely társadalmi közösség ellen, máskor meg a szabadelvűség mélyén a legbántóbb kizárólagosság rejtezkedik, úgyhogy csak a legélesebb látás tudja észrevenni a ki-kivillanó metszőfogak fehérét. Rendszerint azonban a kizárólagosság és szabadelvűség a hatás és visszahatás viszonyában vannak egymással. A kizárólagosságra való törekvés mint visszahatás támad a szabadelvűség, viszont a szabadelvűség ismét mint visszahatást idézi fel a kizárólagosságot. Az egyik mindig a maga sajátos birtokát védi, tehát mindig visszafelé néz, a másik igyekszik mindent, ami sajátos, eltörölni, hogy új lehetőségek számára tért biztosítson, tehát mindig előre néz. A kizárólagosságot szolgálóknak alapítói, hőseik, nagyjaik vannak, a szabadelvűség azonban senkit kiemelni nem mer, nehogy a nagyok személyisége megköttőleg, korlátozólag hasson a jövő lehetőségeire, tehát a szabadelvűség mindig *nivellál*.

Nézzünk szembe ezzel a két magatartással külön-külön is, hogy lássuk áldásos és káros tendenciájukat.

1. Mit jelent először a kizárólagosság fogalma, ténye; mit jelent kizárólagosnak lenni? Kizárólagosnak lenni annyit jelent, mint a magunk igazságán túl más igazságot nem ismerni, a magunk társadalmi körén túl minden más kapcsolatot kizárni. Kizárólagosnak lenni annyit jelent, mint elbarikádozni magunkat minden befolyástól, abban a meggyőződésben, hogy a magunk igazsága úgy lényegében, mint formájában az egyedüli igazság. A kizárólagosság álláspontját vallók teljesen elutasítólag viselkednek minden közeledéssel szemben, és kínos gondoskodással vigyáznak, hogy zárt közösségük szentségét vagy tisztaságát, méltóságát idegenek be ne szennyezzék, meg ne sértsek és annak formáit, szabályait és határait át ne törjék.

* Megjelent: Az Út 1924. 2. sz. 45-52.

Ilyen kizárólagos közösségek a történelemben minden időben és korban voltak és vannak. [...]

A kínai fal örök symboluma marad ennek a kizárólagosságnak! Alighogy a Kr.e. I–III. századokban, a Makedon Nagy Sándor világimperializmusa következtében leomlanak az államhatárok és az állami kizárólagosság eszméje megbukik, hamarosan megindul a római birodalomban a társadalmi osztálytudat kizárólagosságának kialakulása. Az ifjú keresztyénség azonban hamarosan eltörli, sőt évszázadokra kihatólag megakadályozza ennek fellépését, de a X. század hűbérrendszerében ismét felülkerekedik. Az ún. középkorban uralkodó kizárólagosságnak azonban a példányképét nem az állami vagy társadalmi, hanem az egyházi imperializmus kizárólagosságában kell keresnünk. A középkori katolikus egyház nagyszerű gótikájának homlokzatán ott ragyog a kizárólagosság dogmája: *Extra ecclesiam non est salus*, az egyházon kívül nincs üdvösség. De nemcsak az egyházi szervezetekben, hanem az egyházi tudományban, az ún. skolasztikában is ugyanaz a kizárólagosság dominál. A XVI. századi reformáció felszabadító szelleme véget vet ennek a kizárólagosságnak, de már a XVII. században maga a protestantizmus is ugyanazon kizárólagosságot ápolja úgy az egyházi közösségben, mint a tudományban, amelyet ezért méltán nevez a történelem protestáns skolasztikának. A XVIII. század kezdetén azonban ismét feltör a protestantizmus felszabadító szelleme, mégpedig a maga legegységesebb formájában, az ún. *felvilágosodásban*, hogy megteremtője legyen a modern világnak.

És most évszázadokon át vágató lépéseinkkel itt tartunk a XIX. század és a vele még ez idő szerint egységes XX. században. – Ezt a mi korunkat méltán nevezhetjük a szabadelvűség korának.

2. A *szabadelvűség* azonban nem csupán a XIX. század uralkodó eszméje, de éppen úgy végigvonul az emberiség élettörténetén, mint a kizárólagosság eszméje. [...] Mit jelent a szabadelvűség fogalma és ténye, mit jelent szabadelvűnek lenni? – Szabadelvűnek lenni annyit jelent, mint túltenni magunkat minden egyéni sajátságán, nem akadni fenn semmiféle egyéni igazságon, eltörülni minden egyéni határozmányt, a magunkét is, a másét is, és végtelen tágkeblőséggel a hibákat és fogyatékségeket, a tévelygéseket és nagy gyöngeséget is elnézve, sőt legyezgetve ölelni keblünkre az egész világot. Ez a szabadelvűség ott kapott először lábra az antik görög világ sophistikájában, majd a lehanyatlott görög szellem új, bonyolult hellenisztikus keverék filozófiájában, de még hatalmasabb erővel csapott fel és ölelte át Nyugatot és Keletet az úgynevezett vallási és világnézeti keveredésében, a Kr.e. III. évszázadtól kezdve, a Kr.u. II. századig élő synkretizmusban. A középkor folyamán ismét eltűnik a szabadelvűség eszméje, mint valami bűvópatak, hogy a XIII–XIV. század előreformátorai által támasztott mozgalmakban ismét megjelenjék. A szabadelvűség eszméje a XVI. század reformátori irányzatai közt mint humanizmus, mint spiritualizmus, mint társadalmi radikalizmus üti fel a fejét, hogy aztán többé le se tűnjék, hanem a protestantizmus által támasztott XVIII. századi ún. *felvilágosodás* anyaméhében, egész szervezetében, teljes szervezetében kifejlődik úgy, hogy a XIX. század elején már teljes ideológiájában, mint szellemi nagyhatalom áll a szemeink előtt.

Ha valaki most teljesen pártatlanul számba venné az emberiség élettörténetének a legmagasabban álló személyiségeit és a legnagyobb jelentőségű mozzanatait, azt találná, hogy a legnagyobb személyiségekre és a legjelentősebb mozzanatokra nem illik ráé a kizárólagosság, sem a szabadelvűség határozményai, mert [...] ezek nem kizárólagos *egyes* és nem szabadelvű *általános*, hanem az örök, feltétlen, tiszta és nemes isteni szellemiség *egyetemességének* a szolgálatában állanak.

És most az a nagy kérdés, hogy hogyan állunk ma, a mi korunkban a szabadelvűség és kizárólagosság kérdésében. Azt hiszem, hogy a mi korunk diagnosztikáját ennek a kérdésnek a helyes megoldása fogja megadni és egyszersmind a mi korunk tragédiájára is erre a kérdésre adott helyes felelet fog reávilágítani.

A tények mérlegelése szükségképpen arra a megállapításra vezet, hogy a mi korunkban még mindig feltűnően előtérben álló, hangos irányzatok, mint a polgári és szociális demokrácia, valamint a természettudományos világnézet a szabadelvűség jel-

szava alatt a legkírívóbb kizárólagosságnak hódolnak és minden más irányzattal, gondolkozásmóddal és világnézettel szemben a legkizárólagosabban és a lehető legdogmatikusabban viselkednek. Egyenesen azt mondhatjuk, hogy ezek az irányzatok a szabadelvűség jelszava alatt a kizárólagosság iskolapéldáit mutatják.

Sok szót nem vesztegetnek az ún. polgári demokráciára, amely bármennyit is kacérkodjék a szociális demokráciával és bármennyire kellesse is magát, egyenesen maga a szociális demokrácia veti meg, vagy legfeljebb jóakaratólag eltűri, mint az ifjú legény a körülötte begyessedő és legyessedő öregedő dámát. Van valami undorító immoralitás a polgári demokráciának abban a szabadelvűségében, amely jóllakottan vagy a nagy lakoma izgató gőzének képzeletében, jól szabott, divatos és drága estélyi ruhákban, mélyen dekoláltva, tomboló tapssal, elragadtatva fogadja a proletariátus jövővendő bosszúállásáról szóló beszédeket, színpadi deklamációkat vagy „művészi” szavakat. Ennek az ún. polgári demokráciának vagy nincs kellő öntudata, hogy belássa visszás helyzetét, vagy ami a legvalószínűbb, a szabadelvűség és demokrácia csak hazug jelszavak a társadalmi és létkonjunktúra biztosítására. Nem általánosítok minden esetre, de azt látom nagyon sok példából, hogy az egyiknek csak arra való a demokratikus szabadelvűség, hogy a forradalmaknak és felfordulásoknak ebben a szomorú korszakában minden eshető viszonyok között védelmi lehetőséget szolgáljon az opportunitás amaz alapelve szerint: Az ember soh' sem tudja, hogy minek mikor veszi hasznát! És további példák szerint vannak, akik a demokratikus szabadelvűség unosuntalan való emlegetésével saját kezeikkel fonnak dicskoszorút saját homlokukra a tömegek előtt, vannak, akik meg szabadelvűségük termelte jelszavaik által öntudatukat növelik annyira, hogy ha egy szép napon egy lelki tükörbe pillanthatnának, nem ismerhetnének magukra, ezek aztán jelszavak seprűjével csak úgy verik és szórják a port a világ szemébe. Hazugság ez a polgári demokrácia azért is, mert a néphez semmi köze nincs, mert a még egészséges, tiszta és pozitív néplélekre nézve teljesen idegen ezeknek a polgári demokratáknak dekadens, unott, beteg és komplikált lelke, érthetetlen beszéde és mélységeket színelelő írása. A polgári demokrácia szabadelvűsége csak egy hazug frazeológia a legönzőbb egyéni, tehát nem a társadalmi kizárólagosság szolgálatában.

És hogyan állunk a szintén szabadelvűséget hirdető szociális demokráciával? A szociális demokrácia az egyetemes emberi érdekek szolgálatának jelszava alatt született meg. És ma azt látjuk, hogy a szocialista pártok éppen olyan kizárólagosak, mint akármely más párt. A szabadelvűség úgy egyes tagjainak, mint a tagok pártközösségének kezében csak arra való, hogy a társadalmi osztályok és a politikai pártok a különböző közösségekkel szemben folytatott oppozíciójuknak és harcuknak tetszetős és modern jeliséget adjanak. [...] Egyenesen azt mondhatjuk, hogy a szociális demokrácia érdekkizárólagossága még magasabb fokon áll, mint állott a polgári társadalomé. És hogy ez a kizárólagosság még teljesebb legyen, tanításaiban, világnézetében csak azt az egypár szocialista dogmát vallja igaznak, amelyek az ő érdekeit támogatják. A szociális demokrácia híveire nézve az igazságok mértéke a pártérdek. A pártérdek kedvéért a legnemesebb világnézetet is készek elvetni maguktól, a legnagyobb igazságokat megtagadják, mert gyöngítik az egyoldalú agitációs munkát. A legnagyobb személyiségektől elfordulnak, csak azért, mert dogmatikus világnézetükkel ellenkezőleg vallottak. Az elavult materializmust vallják, csak azért, hogy az idealizmust megtagadhasssák, az ateizmust vallják, csak azért, hogy a keresztyénség igazságát és hatalmát lehetetlenné tegyék. A darwinizmust hirdetik csak, hogy a konzervatív történelmet és társadalmi formákat hitelre méltóságától megfosszák. A szocializmus szemében minden igaz, amit a fennálló társadalmi rend igaznak vall, minden, ami elég radikális, és minden hamis, ami ideológiájuknak ellentmond, minden hamis, amit a polgári társadalom tagjai szólnak, még ha ezek az emberiség legnagyobb személyiségei közül valók is. Íme, így szegényíti meg a szocializmus önmagát, és a pártkizárólagosság és az agitáció kedvéért így mond le a szellemi élet legdrágább javairól. És íme, így hazudtolja meg a szocializmus a szabadelvűséget és kizárólagossága révén mérgezi meg az egész társadalmat, tehát a saját társadalmának is életét és magasabb életlehetőségeit.

A mi korunk természettudományos világnézete a harmadik nagyhatalom, amely ugyanazt a magatartást mutatja, mint az előbb tárgyalt jelenségekörök. Itt nem a természettudományról van szó, hanem a természettudományos mázzal bevont világnézetről, amely minden tudományt megtagad és kizárólagosan csak a természettudomány bőrébe bújva, mint egyetlen lehetséges világnézet kelleti magát. Ennek is a szabadelvűség a jelszava, de ha ezt a szabadelvűséget is kissé megkaparjuk, hamarosan a régi dogmatikus materializmus tűnik a szemünkbe, annak minden egyoldalúságával, szűkkeblű kizárólagosságával.

Elszűkült és elszíntelenedett a mi világunk. A kizárólagosság elszűkítette, a szabadelvűség elszíntelenítette, és ma, amikor ez a két hatalom megtalálta egymást, lehadzudt minden szent valóságot. [...] Addig zúgták a fülünkbe a szabadelvűség ígéit, amíg a világon mindent és mindenkit megértettünk, de ebbe a mindent és mindenkit megértésünkbe legdrágább értékeink, a legsajátosabb javaink pusztultak bele, és elvesztek azok, akik naiv lelkesedésükben a legkomolyabban és a legőszintebben vették a szabadelvűség ígéit. És említsem-e még azt, hogy hogy elszíntelenedett minden keresztyénség és minden vallásos világnézet ennek a szabadelvűségnek nivelláló és sajátosságokat retusáló hatása alatt? Pedig a római katolicizmus arra van hivatva, hogy római katolicizmus legyen, a lutheranizmus arra, hogy lutheranizmus, az unitarizmus unitarizmus, a kálvinizmus arra, hogy kálvinizmus legyen és sajátosságai által szolgálja, építse és előbbre vigye az Isten uralmának e földön való megvalósulását. A sajátos színt a virágoknak, a népeknek, a nemzeteknek, a fajoknak, a vallásoknak, az egyéniségeknek Isten azért adta, hogy azzal éljünk, gazdagodjunk, diadalmaskodjunk. De viszont nem azért, hogy a sajátosságainkkal a kizárólagosságunk révén visszaéljünk. Amennyi mérget termelt és termel a szabadelvűség, éppen annyit termelt és termel a kizárólagosság. A nemzeti, faji, vallási vagy pártgóg, az elfogultság, a szűk látókör, a szűkkeblű önzés és kapzsiság azok a mérgek, amelyek éppen annyira inficiálták társadalmunkat és világunkat, mint a szabadelvűség az ő mérgeivel. Ó, mennyit ártott és árt a nemzeti, a faji, a felekezeti és pártfennhíjázás, mennyi kicsinyességet nevelt, plántált és iktatott bele ebbe a mi szegény világunkba.

Nem szabadelvűség és nem kizárólagosság, hanem az *egyetemesség* az az ige, amely mint világító csillag kivezethet a szabadelvűség és kizárólagosság által megmérgezett jelen bűzös és öldöklő atmoszférájából. Magaslat és horizont kell nekünk, ahonnan messze tekinthetünk az Isten áldott szép világának virágoskertjében. Magaslat és horizont kell nekünk, ahonnan boldogan tudunk gyönyörködni Isten messzi világának minden szépségében, ahonnan sok színt, sok sajátosságot, sokféle gazdagságot látunk, ahol elhal a szívünkben minden féltékenység s csak gyönyörködünk, hogy milyen gazdag az Isten. [...]

Imre Lajos

A hivatás lényege. Hivatás és erkölcs*

Az erkölcsstan arra tanít, hogy az emberi élet folyamatát, a másokkal való viszonyt, azt az életet, amelyet az ember a világban kifejt, s amellyel ezt a világot alakítja, megműveli, az erkölcsi törvény szabályozza s az erkölcsi érték alá helyezi. Csak azt lehet emberi életnek nevezni, amely ilyen erkölcsi szempontok szerint folyik, amelyben nem csak ösztönök, nem önérdék, hanem az erkölcsi élet elvei és törvényei kormányozzák a magatartásunkat és cselekedeteinket. Az is világos, hogy az erkölcsi élet nem egyes cselekedetekben rejlik, ezekben csak megnyilvánul, de mélyében egy magatartás van, egy életminőség, amely gondolkozásunkat, magaviseletünket, másokkal való bánásmódunkat meghatározza, és amely az egész életnek egy egységes öntudatos, céltudatos és felelős irányt szab. Az egyes cselekedetek sokszor ellentmondanak a minőségnek, saját magunk is megbotránkozunk a magunk szavain, tettein, amelyek

* Részlet a szerző *Hivatási erkölcsstan* c. kéziratos művéből.

váratlanul a magunk által vallott életirányt, az elismert erkölcsi törvényt megcáfolva pattannak ki belőlünk, de ezek csak időlegesek és esetlegesek, valójában ragaszkodni kívánunk ahhoz az elvhez, amit igaznak és jónak ismertünk el.

A világ megművelésében, alakításában mindenkinek van egy sajátos köre, amelyet hajlamai, képességei, helyzetei, az a közösség, amiben él, kijelöl számára. Ez a kijelölt munkatér, ahol reánk a világban való élet és szolgálat vár, a *hivatás*.

Különbséget kell tennünk a *foglalkozás*, *életpálya* és *hivatás* között. Ez a különbség nem annyira abban a tevékenységi körben, nem a munkában magában, nem az elvégzendő feladatban van, hanem abban a *szempon*tban, ahogyan ezt nézzük. A *foglalkozás* tulajdonképpen csak olyan munkakör, amelynek a végzésére mi kötelezve vagyunk, ami bennünket, időnket, erőnket, képességeinket lefoglalja. A foglalkozás olyan munka, amelyben a napról napra való elfoglaltság gondolata uralkodik. Ebben a fogalomban nincs személyes vonás. Ha valamit foglalkozásnak nevezünk, nézhetjük azt úgy, mint rajtunk kívül levő, a körülmények által reánk kényszerített kötelességek tömegét vagy sorozatát, amelytől, ha az megszűnt vagy szünetel, szabadnak érezhetjük magunkat. Akinek csak foglalkozása van, annak az egész élete nincs lekötve. Szeretheti azt a foglalkozást, munkakört, de számára az mégis idegen, olyan, ami nem veszi igénybe az egész életét.

Az *életpálya* már többet jelent ennél. Ebben a haladás gondolata van kifejezve, a pálya, amelyben előremegy, halad, többet és többet akar megvalósítani, magasabbra akar jutni. Egy út, amelynek nincs vége, amelyen haladni kell, s amely az egész életet magában foglalja, mert az élet pályája, ahol járni kell. A foglalkozás gondolatával szemben tehát itt egy haladó vonás van, egy démonikus erő gondolata, amely felismert. Mégis, ebben a kifejezésben egy módszери dualisztikus vonást találunk. Aki a maga munkakörét életpályának nevezi, már többet lát benne, mint pusztá foglalkozást, de még mindig csak saját magára gondol, arra, hogy ő maga hogyan halad előre s ezen a pályán egész élete hogyan teljesedik ki.

A *hivatás* gondolata mind a kettőnél többet jelent és mélyebb értelmű. Alapjában az van, hogy az a munkakör, amely az embert lefoglalja, s amelynek végzése az élete pályáját meghatározza, egy olyan feladat, amelyhez az ember *hívás* útján jutott. Ez először is egy objektív, az egyéni tetszés, sőt esetleg hajlam gondolatát is kizáró gondolatot foglal magában. Nem az én vállalkozásom, tetszésem döntött afelől, hogy ebbe a munkakörbe kellett beállanom, hanem egy objektív „hívás”, valami külső és nálam magasabb döntés, amit nem tudtam kikerülni. A hivatás fogalmában tehát – most nem beszélve a hajlam és képesség kérdéséről – egy kényszer, egy parancs gondolata van. Nem én hívom magam, hanem engem hívnak el arra a munkakörre. Nem akkor szabadulok tőle, amikor akarok, sőt esetleg egész életen át kell érezni a hivatás terhét és kényszerítő erejét. A foglalkozást „űzi, folytatja” valaki, az életpályán „halad”, s hivatása valakinek egyszerűen „van”. Ehhez járul az a gondolat, hogy ez a „hívás” a közösség útján jut el hozzánk. Abba a munkakörbe a közösség hív el, az hat ránk, a hivatás tehát felszólítás részt venni a közösségben és a közösség érdekében végzett munkában. Ezért a hivatás fogalmában benne van a felelősség gondolata is, más-képpen, mint az előbbi kettőben. Az, aki a hívást adta, aki megszólított, aki erre a munkára elkötelezett, ezt számon is kéri tőlünk, nem térhetek ki a számonkérés elől. A foglalkozást megváltoztathatja valaki, vagy lehet foglalkozásnélküli, ha ezt a munkakört valami okból elhagyja, az életpályáról le lehet térni, választhat más pályát, de a hivatást nem lehet elhagyni, otthagyni, attól nem szakadhat el, mert az kötelezi és kényszeríti akkor is, ha nem tudja gyakorolni. Végül ha kényszer, ami a hivatás fogalmában van, ez *belső* kényszer, ami nem függ külső akadályoktól, legyőzi azokat, vagy ha nem tudja, hordozza a kényszer terhét egész életében. A művész nem mondhat le arról, hogy művész legyen, az marad a legdurvább környezetben is, de akinek arra hivatása nincs, az nem szerezheti meg saját magától.

A nevelői munkát éppen így lehet e szerint a három kifejezés és ennek alapján a három felfogás szerint nézni. Lehet és van, aki *foglalkozás*nak nézi, olyan munkának, amelyet el kell végeznie, mert számon veszik tőle. Míg végzi, örömet okoz, mert

örömet okoz minden munka, de nem érez belső kapcsolatot vele. A munka lényege nem hatol a lelkéig, s ha vége van, örvend. Míg benne van, sokszorosan érzi a munka terhét, s igyekszik szabadulni alóla. Ez a típus az, amelyik alapjában véve kerülni szeretné a munkát, amelynek, ha az iskolából kilép, eszébe sem jutnak a tanítványai, szabadulni igyekszik tőle, amely keserűvé és fásulttá lesz az évek folyamán, és megtiltja még az unokáinak is, hogy erre a fárasztó pályára lépjenek. Sok tanító és tanár nézi ilyennek a munkáját, és csak természetes, hogy ez a munka a kezében nem is lehet más, mint ezerszer megunt és keserves robot, amitől szabadulni igyekszik.

Aki ezt a munkát *életpályának* veszi, az már többet lát meg a feladat szépségéből. Az egy egyenletes pályán halad, és arra igyekszik, hogy ez a haladás a növendékei és a saját életében egyformán látható legyen. Eredményekre dolgozik, amelyekre hivatkozhat, és amelyek útján saját maga is emelkedhet ezen a pályán. Ilyenek az ambiciózus nevelők, akiket az érvényesülés, az emelkedés vágya fűt. Főleg azt nézik, milyen lehetőséget nyújt ez a pálya az emelkedésre, a társadalmi vagy gazdasági előnyök megszerzésére. Éppen ezért nem ismerhetik azokat a helyi örömöket, amelyeket a nevelői munka okoz. Igyekeznek elsajátítani ennek a titkaiból annyit, amennyi felhasználható, amivel sikereket és előhaladást lehet elérni, de tanulmányaik a praktikus felhasználhatóság és értékesíthetőség szempontjain nem akarnak felülemelkedni. Nem művészei, csak mesterei a munkájuknak, nem a kérdések, csak a munka technikája érdekli őket, és alapjában az az akármilyen finom, de önző és egyéni szempont vezeti őket, hogyan tudnak ők egyénileg előhaladást biztosítani maguknak a munkában.

Azok, akik a nevelés munkáját *hivatás* gyanánt folytatják, s akik a hivatás gondolatára helyezkednek, egészen más szempontokból nézik a feladatokat. Érzik azt, hogy ennek a munkának rajtuk túl levő célja és jelentősége van. Magukban érzik azt a tüzet, amely nem hagyja őket nyugodtan, ami nem engedi, hogy a napi munka végeztével letegyék a munka gondját, hanem állandóan ott kell azt hordozniuk magukban. Tülnézve a növendékeken, túl azon a feladaton, ami éppen előttük van, és azokat a feladatokat be tudják osztani egy magasabb szempont alá. Nem tudnak szabadulni a felelősség gondolatától, és nem az a fontos nekik, amit elértek, az időleges eredmények, hanem az, hogy tanítványaikkal megértessenek valamit abból az erőből, ami őket sodorja magával. Trotzendorff azt mondta, ha az iskolákat veszik el, az életemet veszik el. Kénytelenek mondani, ami a lelkükben van, nem az eredményért, hanem mert nem tehetik, hogy ne mondják. Felelősségtudatuk nem a mester, hanem a művész felelősségtudata, a munkaprogramja és hatásossága mellett azok az igazi lényegére hatnak. A munka a kezük alatt alkotássá válik, nem másolás marad, és naponként érzik, hogy hat vissza saját magukra az, amit másokon végeznek.

Ebből már látható, hogy a hivatás gondolata áll azon a magaslaton, szemben a foglalkozással és életpályával, amely azt *erkölcsi* magaslatra emeli. A nevelő, ha igazán erkölcsi személyiség, a maga munkáját nem nézheti pusztá foglalkozásnak vagy életpályának, hanem hivatásnak kell tekintenie.

Az ember tehát a maga erkölcsi mivoltát a közösségben végzett munkakörében mint *hivatásban* fejtheti ki. Milyen viszonyban van a hivatás a *kötelességgel*? A kötelesség az erkölcsi törvény által bizonyos esetekben és helyzetekben követelt engedelmes és az erkölcsi törvényhez alkalmazkodó cselekvés. A nevelő kötelességei keretet adnak azokra a feladatokra, amelyeket a növendékek közötti viszonyára nézve a közösség eléje ír. A hivatás gondolata most segít bennünket abban, hogy erkölcsi minőségünkönél fogva ezeket a feladatokat, kötelességeket ne külső kényszernek nézzük, hanem ezeket belső indítás alapján teljesítsük, és ne egyes feladatoknak tekintsük, hanem egy alapvető elvre vezessük vissza. A hivatás alapján álló nevelés tehát ezekre a kötelességekre nem teherként tekint, hanem igyekszik azok lényegébe hatolni és keresni azt a forrást, amiből ezek származnak. Így lesznek ezek számára olyan belső parancsok, amelyeknek örömmel tesz eleget.

Ugyanígy döntő az a viszony, amiben a *felelősség* s a hivatás gondolata áll. A hivatás gondolata alapján álló nevelő a felelősséget nem csak külső kényszernek és erőnek érzi. Nem is csak arra törekszik, hogy ezt a felelősséget becsülje. Az, ami őt erre

öszönzi, aini felelőssé teszi, nem külső parancs, hanem egy lelki minőség. Az a közösség, amelyben másokkal együtt van és azokkal együtt egy közös, egyetemes emberi cél szolgálatában áll, elszakíthatatlanul fűzi a közösséghez. Ebben a közösségben akarja szolgálni ezt a célt. Tudja, hogy mások rá vannak bízva, és ő a többiekre, s hogy azt a munkát, amelyet végez, mások javára kell végeznie. Felelősségtudata nem az ellenőrzés mértékéig terjed, hanem sokkal tovább ennél: önmaga legszigorúbb bírja és legkérelmelhetlenebb felelősségre vonja önmagának.

Itt a hivatás gondolata az erkölcsi élet alapján áll. Minél mélyebb és öntudatosabb az erkölcsi minőség, annál mélyebb a hivatás tudata is, és minél mélyebbre hatol a hivatás gondolatában, annál mélyebb lesz erkölcsi minősége is.

Gönczy Lajos

Az istentisztelet és a mindennapi élet*

A templomi istentiszteletnek a két vonatkozásából, amellyel egyfelől a mennyre, másfelől a földre utal, ezúttal az utóbbival foglalkozunk részletesebben.

Erre az az ismert tény készlet, hogy nemcsak a pogány kultuszokban, hanem a keresztyénségen belül is a *szentet* és a *profánt*, az Istenhez tartozót és a világhoz tartozót egymástól elkülönítették, egymással szembeállították. A szent valami megfoghatatlan, idegen és félelmetes, annyira, hogy halálos veszedelem minden profánra nézve. A szentnek ebből a természetéből következik, hogy éles határt von Isten és az Ő világa és az ember világa között. Az Ótestamentumban találkozunk ezzel a felfogással.¹ A kultusz, mint arra való eszköz, hogy segítségével a profán szférában élő ember a szent szférájában élő Istennel érintkezésbe juthasson, csak különböző, az Isten által megkívtánt előfeltételek betartása mellett tud ennek a feladatának megfelelni. Csak bizonyos időben, bizonyos helyen, bizonyos szertartások között, bizonyos emberek közvetítésével lehet Istennel találkozni, amely idő, hely, szertartás, személy a profán világtól elkülönítve a szentnek a szférájába bevonatik és így szentnek tekinthető. A szentnek és a profánnak ez az elkülönítése olyan méretű lehet, hogy a kultikus és az etikus, az Isten iránti és az ember iránti köteletség elveszíti a belső kapcsolatát annyira, hogy egyenesen szembekerülhet egymással, mint történt a zsidóság életében, amint erről a próféták és Jézus nyilatkozatai tanúskodnak.²

Jézus nem akarja a kultuszt megszüntetni, hanem kiterjeszteni: legyen az egész élet kultusz, legyen az egész élet egy folyamatos papi szolgálat, legyen az egész világ templom és minden cselekedet istentiszteleti cselekmény. Veszítse el a profán világ a maga profánságát, legyen a profán szentté. Nem akarja ezzel a kultuszt feloldani, hanem betölteni. Csak az Isten és ember iránti köteletség elkülönítése ellen foglal állást, és azt mondja, hogy a törvény betöltése a szeretet, amely előbb való a kultusznál.³

Pál apostol is, amikor a Római levél 12. fejezetében az okos istentiszteletről beszél, nem a kultusz ellen szól. Hiszen az első Korinthusi levélben⁴ az istentiszteleti élet kérdéseivel egész részletesen foglalkozik. Hanem azt hirdeti Pál, hogy az igazi istentisztelet az egész életet átfogja, nem csak egy bizonyos órát. Az egész föld az Úré, az egész élet az Úré, és a szent kell hogy legyen. A keresztyén ember az Úr szolgája, nem csak a templomban, hanem mindenütt.

Az odaföntvalókkal törődni nem azt jelenti, hogy erről a világról elfeledkezünk. Isten mennynek és földnek Ura és az akar maradni. Ennélfogva, amikor az istentisztelet lényege szerint nem más, mint Istennek való engedelmesség, akkor az egész élet minden vonatkozásában istentiszteletté kell hogy legyen. „Azért akár esztek, akár isz-

* Részlet a szerző *Az Ige istentisztelete* c. kéziratos művéből.

¹ 1Móz 28,17; 1Sám 6,20; 2Sám 6,6-10; 2Móz 3,5; Zsolt 89,9; Zsolt 3; Ézs 57,16.

² Jer 7,9-11; Hós 6,6; Ézs 1,12-17; Mt 23.

³ Mt 5,23-24.

⁴ 1Kor 11. és 14. rész.

tok, akármit cselekesztek, mindent az Isten dicsőségére műveljetez.⁵ Mióta Krisztus egyszeri, tökéletes áldozatával Isten örökre megbékítette, Istenhez való viszonyunkat Krisztus határozza meg és nem a mi cselekedetünk. Ezáltal értelmetlenné és feleslegessé vált minden olyan cselekedet, amely Istenre irányul, Istent akarja befolyásolni. A szent és profán, a vallásos és világi, az Istenre és emberre, Istenre és világra irányuló cselekvés közötti különbség elvileg megszűnt. „Isten parancsa csak egyet követel: az istentiszteletet, vagyis annak cselekvését, ami Istent magasztatja és az Ő akaratát érvényesíti. De Isten, aki emberré létezésében nyilvánvaló lett, a szolgálatot nem önmaga, hanem az ember számára akarja.”⁶ Megváltozott az egész életnek az iránya: nem innen alulról vezet Istenhez fel, hanem felülről, Istentől irányul hozzánk le. Isten a neki járó szolgálatot a világra fordítja. Azt akarja, hogy a mi istentiszteletünk világszolgálat legyen. Nincs többé különleges szent hely, szent idő, szent személyek, vallásos előírások. Az istentisztelet az életben kell hogy jelentkezzen.⁷

Nem jelenti ez azonban a szó szoros értelmében vett istentiszteletnek, a templomi istentiszteletnek a megszűnését. Mert egyfelől az egész létnek, az egész világnak Isten szolgálatába való állítása a bűn világában sohasem sikerül. Majd az utolsó időben lesz ez így, és addig a mennyben van így. Szükség van a szorosabb értelemben vett istentiszteletre, hogy benne állandóan emlékeztetést nyerjünk erről a rendeltetésünkről. Másfelől azért szükséges az istentisztelet, mert az istentisztelet sajátos aktusában nyerjük meg legfeljéreérthetlenebbül Isten akaratát. Mert mindig az Ige marad minden Istenhez tartozó cselekvés alapja. Azért mindig a templomi istentisztelet marad a központ, ahonnan mindenfelé kiárad az Isten akaratára szerinti tevékenység, ahonnan kiáradnak az életet megszentelő erők.

A szentnek és a profánnak, a kultikusnak és az etikusnak ez a kapcsolása nem jelenti az Isten és az ember, a jó és a rossz közötti különbség feloldását. Az istentisztelet azért mindig megmarad valami különösnek az élet mellett. Mert az Isten Igéje, ez a mindig idegen, mindig felülről csodálatosan betörő hatalom teszi és adja az istentisztelet lényegét. De a különlegessége, az idegensége nem jelenti azt, hogy számára a világban és az életben egy külön terület is elhatárolódik. Csak azt jelenti, hogy nem a világ a maga erővel, a maga képességeivel, a maga kezdeményezésével, hanem Isten felülről, kegyelemből cselekszi meg ezt. Annyira nem határolódhatik el számára egy külön terület e világban, hogy az Igével szemben még a szorosabb értelemben vett istentisztelet, vagyis maga a kultusz is mindig idegen, mint ahogy valójában a legcsodálatosabban épített templom, a legremekesebb beszéd, a legzengőbb ének is mind alkalmatlan és méltatlan az Igének a hordozására és fogadására. Isten Igéje mindig csak mint valami egészen idegen, nem e világból való közölhető és fogadható. Ezt szemléltetik élesen a sákramentumok.

A keresztyén istentisztelet minden mástól megkülönböztető sajátja az, hogy *önmagán túl utal*. Ennélfogva a helyes életforma nem a szerzetesi, nem az élettől és a világtól elszakadó és elszakító imádat. Az ember, aki vette az Igét, azzal be kell hogy lépjen az életbe, a világba. Így az istentisztelet az egész életet, az egész világot minden vonatkozásban meg akarja ragadni. Istentiszteletté akarja magasztosítani az egész életet, templommá az egész világot. „Tiszta és szeplő nélkül való istentisztelet az Isten és az Atya előtt ez: meglátogatni az árvákat és özvegyeket az ő nyomorúságukban és szeplő nélkül megtartani magát e világtól” – tanítja Jakab levele.⁸ „Ti pedig választott nemzetség, királyi papság, szent nemzet, megtartásra való nép vagytok, hogy hirdessétek annak hatalmas dolgait, aki a sötétségből az Ő csodálatos világosságára hívott el titeket” – írja Péter apostol,⁹ és ennek a királyi papságnak a szolgálatát abban látja, hogy önmegtartóztató életet folytasson, a pogányok közt jól viselje magát és úgy cse-

⁵ 1Kor 10,31; Kol 3,17.

⁶ Brunner Emil: *Das Gebot und die Ordnungen*. Tübingen 1932. 172.

⁷ Brunner Emil, *i.m.* 173.

⁸ Jak 1,27.

⁹ 1Pt 2,9.

lekedjük, hogy akik látják azokat, dicsőítsék azokért Istent.¹⁰ Kálvin¹¹ és református egyházunk ezt mindig erőteljesen hangsúlyozta.¹²

Mindebből az következik, hogy az istentisztelet nemcsak vasárnap de. 10–11-ig tart, és a vasárnap délutáni, a hétköznapi istentiszteletekben sem merül ki az istentisztelet. Tart az istentisztelet az egész héten, annak minden egyes napján. Nemcsak amikor imádkozunk, amikor Igét hallgatunk, hanem akkor is, amikor dolgozunk, amikor szórakozunk. Minden Isten dicsőségét kell hogy szolgálja. Kálvin szerint Isten helyes tiszteletének módja az, „hogy ha őbeléje helyezzük minden bizakodásunkat, ha arra törekszünk, hogy őt egész életünkben tiszteljük azáltal, hogy akaratának engedelmeskedünk; hogy hozzá imádkozunk, valahányszor valami szükség szorongat bennünket, s üdvösségünket és mindazt a jót, amit csak kérni lehet, őbenne keressük: ha végül úgy szívvel, mint szájjal elismerjük, hogy jónak ő az egyedül való szerzője.”¹³

Következik továbbá az, hogy a templomi istentisztelet és a mindennap, az élet istentisztelete egymástól el nem különíthető, egymással a kölcsönhatás viszonyában van. Gondjaink, aggodalmaink, törődéseink által betör, velünk jó a templomba a hétköznapi istentisztelete vagy Istenről való elfeledkezése, és a templomi istentiszteletnek számolnia kell azzal az egész istentiszteletet döntő módon meghatározó ténnyel, hogy nemcsak a szentek és üdvözült lelkek társasága, nemcsak az angyalok és cherubimok járulnak Isten trónja elé, hanem nagy serege azoknak a szegény bűnösöknek, akiknek nagy része nem is látja elég világosan, hogy milyen nagyon messihi járt a hétköznapi útján Istentől. Számolni kell ezzel a ténnyel, mert ha az istentisztelet emberszolgálat is, akkor a templomi istentisztelet annál inkább megfelel a maga Istentől nyert rendeltetésének, minél inkább tud Isten akaratára szerint szolgálni az embernek is. Nem szabad félnünk annak kimondásától, hogy az istentisztelet, benne imádság, igehirdetés éppen úgy, mint bűnbocsánat-hirdetés, áldás, nekünk embereknek szóló szolgálat is. Az Embernek fia s benne maga Isten azért jött, hogy szolgáljon, a legnagyobb szolgálattal: önmaga odaáldozásával. Természetes, szükségszerű, Isten akaratából való, hogy minden istentiszteletünkre reányomja bélyegét az az „itt és most”, amelyben az istentisztelet végbemegy. A mennyben, ahol nem lesz majd változás, még annak árnyéka sem, ott minden istentisztelet változatlanul ugyanaz lesz. E földön a mi istentiszteletünket meghatározza a múlt pillanat és múlt helyzet, amelyben éppen élünk.

De az istentisztelet mindennapra tekintő szolgálatának határt vet az, hogy az istentiszteletnek van egy másik – és ez a nagyobb és elsődrendű – szolgálata, az ti., hogy ítélet alatt tartja a hétköznapi istentiszteletét. Nem is lehet ez másképpen. Még a legjobban sikerült hetünk után is, amikor emberileg nézve egészen meg vagyunk elégedve magunkkal, azzal a hűséggel, amellyel Istennek szolgáltunk, azzal a szeretettel, amelyet embertársaink iránt tanúsítottunk, csak a publikánus alázatával járulhatunk Isten elé: légy irgalmas nekem, szegény bűnösnek! Az istentisztelet elsősorban Istennek a tisztelete, szolgálata, és az embernek csak annyiban és addig szolgál, amennyiben és ameddig az ember szolgálata által is Isten dicsősége öregbül.

És következik végül az, hogy aki hétköznapi nem szolgálja Istent, az vasárnap sem szolgálhatja, mert Isten bünt és ünneplést el nem szenvedhet. Mi hiszünk a bűnösöknek bocsánatában, és egészen komolyan vesszük, hogy amikor istentiszteleten az arra felhatalmazott szolgál Isten Igéje alapján hirdeti a bűnösöknek bocsánatát, akkor valóban részesül a bűnök bocsánatában mindenki, aki bűnbánattal és hittel elfogadja, de mégsem tekinthetjük az istentiszteletet annak az alkalomnak, ahol időnként, mint vasárnapra a kéményseprő, kimosakodunk bűneinkből, hogy a következő héten annál vidámabban vétkezhessünk.

¹⁰ 1Pt 2,11–21.

¹¹ Nagy Sándor Béla: *A református istentisztelet Kálvin felfogása szerint*. Theologiai Szemle. Szerkeszti: Csikesz Sándor. Debrecen 1937. 34–35.

¹² Ravasz László: *Korbán*. I–III. Budapest 1943. I. 8.

¹³ Kálvin János: *Kisebb művei*. A genfi egyház kátéja. Ref. Egyházi Könyvtár. IX. k.

Vasárnapi prédikációk

Csiha Kálmán

Ám éljenek

Alapige: Józsué 9,24

Bibliailvasás: Józsué 9,1-27

Amik a Szentírásban megírtak, azok úgy vannak megírva, hogy a mi okulásunkra lehessenek. E régi harcon át is tanít bennünket Isten. Izráel népével tanít bennünket valamire, és a gibeonitákkal is tanít minket valamire. Izráel népe az Ígélet földjén nem akart senkivel sem szövetséget kötni. Az volt Isten parancsa számára, hogy ne kössön senkivel se szövetséget, hogy az ott lakó pogány népek meg ne rontsák a lelkét és valahogy félre ne vezessék. Izráel népe elindult Istennel. Győzedelmesen és hatalmasan haladt előre. Isten segítségével bevették Jerikót, bevették Ai városát, mindenütt győztek, csak éppen most csalódtak, amikor a környezetükben lakó gibeoniták, akiket még nem ismertek az idegen földön elég jól, felöltöztek mindenféle szakadt, régi öltözékbe, mintha nagyon messziről érkeztek volna, penészes kenyeret hoztak magukkal, hogy azzal is bizonyítsák az út nagyságát, ahonnan azért jönnek, hogy szövetséget kössenek Izráel népével. Annyira nyilvánvaló volt Izráel népe előtt ez az igazság, hogy meg sem kérdezték Istent, hogy vajon így van-e vagy nem így van, hogy kössenek-e szövetséget vagy ne kössenek velük. A szemüknek hittek, hisz ott a penészes kenyér, amiről elmondták, hogy az úton penészesedett meg, ott volt a megfoltozott ruha, amiről elmondták, hogy az úton szakadt el, s meg kellett hogy foltozzák. Annyira nyilvánvaló volt e tapasztalat, hogy eszükbe sem jutott megkérdezni Istent, hogy mit csináljanak. Máskor a nehéz helyzetekben mindig megkérdezték az Urat. Amikor nem tudták, hogy merre induljanak, amikor nagy ellenség támadt rájuk, akkor megkérdezték az Urat és ezért nem hibáztak. Most nem kérdezték meg őt, és így engedték, hogy becsapják őket.

Sokszor mi is így tévedünk. Nekünk is mindig meg kell kérdeznünk Istent. Ó, milyen jó lett volna, ha mi is sokszor megkérdeztük volna Istent csendes imádságban, a bibliailvasás perceiben: Uram, tartsak-e haragot, vagy ne tartsak haragot? Uram, merre menjek? Hogyan neveljem gyermekeimet? Bizony nekünk is jó lett volna sokszor megkérdezni az Őr Istent! Sok tönkrement élet példája beszélhetne arról, hogy – bizony – jó lett volna megkérdezni az Őr Istent, de – sajnos – nem kérdezték meg. Mi is megkérdezzük Istent, amikor nagy bajban vagyunk, amikor kórházba kerülünk, vagy amikor szereteteink közül valaki kórházba kerül. Megkérdezzük Istent, amikor igazán nagy gondok és félelmek szorongatnak. Ilyenkor mi is igazán, szívből tudunk imádkozni, ilyenkor mi is többször elővesszük a Bibliát. De életünknek vannak olyan úgynevezett biztos pillanatai, amikor úgy érezzük, hogy most igazán semmi szükségünk nincs arra, hogy Istent megkérdezzük, hisz ezt már mi is tudjuk, hisz ez már olyan nyilvánvaló dolog, hogy e kérdésben mi magunk is dönthetünk. De amikor ilyen biztosnak érezzük magunkat, legtöbbször akkor csúszunk el az életben. Amikor úgy érezzük, hogy a mi szemünknek inkább kell hinni, mint minden másnak, akkor csal meg leginkább a szemünk: Alapigénk első üzenete számunkra az, hogy ne gondoljuk magunkat sohasé olyan nagyon biztosnak a dolgainkban; hogy ne gondoljuk semmiről sem az életünkben azt, hogy én ezt már biztosan tudom és nincs szükségem arra, hogy megkérdezzem Istent: Istenem, vajon te nem tudod-e jobban, mint én? Vajon én nem csalódom-e az én annyira biztos látásomban?

Hányszor mondtuk már az életünkben valamiről azt, hogy ez aztán biztosan így van, de később kiderült, hogy egészen másképpen volt. Hányszor voltak olyanok, akik talán az anyagiakban bíztak egész biztosan és azt mondták, hogy ez biztosan így lesz, de a végén kiderült, hogy egészen másképpen alakultak az események.

Hányan voltak, akik a saját erejükben bíztak és azt mondták: ez biztosan így lesz és ezt csinálom. De másnap már félbénán feküdtek, szinte tehetetlenül az ágyon.

Amire azt mondjuk, hogy bizonyos, még azt is tegyük oda az Úr Isten kezébe. Tőle kérjük segítséget és útmutatást az életünk folyamán, hogy ne csalódjunk nagyot.

A második dolgot viszont a gibeonitáktól lehet megtanulni.

Azt olvassuk e fejezet elején, hogy bár a pogányok Izráel népe ellen összefogtak, de a gibeoniták abban a négy városban, akármennyire pogányok is voltak, akármennyire a többi pogány népek között éltek is, mégis megéreztek, hogy itt Isten közeleg. Bármennyire ellenségük volt is Izráel népe, de ők még az ellenségben is felismerték az Isten népét, az Isten gyermekeit.

Mi legtöbbször csak a magunk számára szoktuk kisajátítani az Úr Istent és az ő segítségét! Mi legtöbbször csak önmagunkat szeretjük, és csak magunkban szeretjük meglátni az Isten gyermekét. Ezekről a pogány gibeonitáktól, akik világos látásúak voltak, mert nem vakította el őket sem a gyűlölet, sem az ellenségeskedés, tanuljuk meg ma este, hogy még a hivatalos ellenségünkben is meglássuk az Isten gyermekét. Ezért akartak mindenáron szövetséget kötni velük. Mindenáron szövetséget akartak kötni. Mindenáron ott akartak lenni valahogy annál a népnél, mely az Úr Istennél van, mert érezték, hogy ott van védelem. Ezért indultak el Izráel népe felé. Ha csaló módon is, ha kétszínűen is, ha ravaszul is, de mégis mindenképpen biztosítani akarták maguknak a szövetséget, mert meglátták, hogy van Isten, és ott akartak lenni ők is, ahol az Úr Isten van.

Milyen jó lett volna a mi életünkben is, ha mindig megláttuk volna, hogy hol van Isten, hogy mit akar az Isten, és ott lettünk volna mi is mindig, mindenáron vele és nála.

A gibeoniták, igaz, csellel érkeztek oda. Amikor megérkeznek Józsué elé, megmutatják a megszáradt kenyeret, az elszakadt ruhákat, a megrepedezett borostömlőket, melyeket még új korokban töltöttek meg, és így szólnak: íme, megszakadoztak a mi ruháink és saruink pedig megavultak az útnak igen hosszú volta miatt, és a mi kenyereink meleg volt, amikor eleségül elhoztuk, a mi házainkból elindulván, hogy hozzátok jöjjünk, most ímé, száradt és penészes lett. A gibeoniták megjátszották, hogy fáradtságos, hosszú utat tettek meg, amíg Józsuéhoz érkeztek, amíg az Úr Istenhez, az Úr Isten népéhez érkeztek. S mivel nagy utat tettek meg, megérdemlik a szövetséget.

Ezt a színjátékot ne tanuljuk meg a gibeonitáktól. Vagy talán már megtanultuk? Vajon nem szeretjük-e mi is sokszor megjátszani ezt az Istenhez való érkezést? Sokszor szoktuk mondogatni: lám, mennyit tettem én az Úr Istenért, íme, milyen hosszú útról tértem meg hozzá. Közben kenyérem is megpenészesedett, az egészségem is tönkrement, a javaimat is elveszítettem, de én az Úr Istenhez mindig hűséges maradtam, én messze utakról is mindig megkerestem őt. A templomba járó embert, az Istenben hívő embert mindig megkísérti a gibeoniták e szerepjátszása. Holott nem jövünk messziről hozzá, csak innen, a szomszédos gyűlölködésből, és éppen oda fogunk visszatérni. Sokszor nem jövünk messziről hozzá, csak éppen innen, a szomszédos rosszindulatú pletykálkodásból, és ugyanoda fogunk visszatérni.

Még itt a templomban is szeretjük magunkkal elhitetni, hogy igazán messziről jöttünk az Úrhoz; a bűnből a szeretetbe, a gyűlöletből a bocsánatba; az Isten nélküli életből az Isten szerinti életbe messziről jöttünk. Még magunk előtt is szeretjük sokszor felmutatni a hosszú úton megpenészesedett kenyeret és a hosszú úton megszakadt ruhát annak igazolásaképpen, hogy hozzá értünk, hogy igazán hosszú útról, messziről jöttünk hozzá, hogy igazán megváltozott az életünk, hogy mi igazán hívő keresztyének vagyunk. Aztán úgy járunk, mint a gibeoniták, akikről már másnap kiderült, hogy nem jöttek hosszú útról, hanem itt élnek a szomszédban. Az egész csak színjátékos volt, ünnepi, kétszínű felvonulás volt.

Isten őrizzen bennünket attól, hogy a templomba járásunk és keresztyénségünk is csak ilyen színjátékos, csak ilyen kétszínű felvonulás legyen és minden kegyes éneklésünk és imádkozásunk ellenére még egy nap járóföldnél is rövidebb távolságra legyen az a közeli gyűlölködés, az a közeli megbocsátani nem tudás, az a közeli rosszindulatú

beszéd másokról, az a nagyon közeli önzés a szívünkben, hogy itt a templomban úgy szerepeljünk, hogy íme, messziről jöttek, minden odaáldoztak, és otthon aztán úgy szerepeljünk, mint akik jól becsaptuk Istent is, egymást is, és csak egy ünnepi színjátás volt az istentisztelet.

Kiderült a gibeoniták életében is, hogy nem lehet megjátszani azt, hogy messziről jövök Istenhez. Azt csak úgy lehet megvalósítani, ha tényleg eljövök Istenhez és tényleg messziről is eljövök hozzá. Eljövök az önzésem nagy messzeségeiből, a megbocsátani nem tudásom nagy távolságaiból, az én Isten nélküli hétköznapi életem minden beszédéből és tettéből. Azt csak úgy lehet megvalósítani, ha tényleg eljövök Istenhez és nem mutatom magamat sem szebbnek és jobbnak, sem megtértebbnek és kegyesebbnek, mint amilyen vagyok, ha szívből énekelem: „amint vagyok... jövök... Amint vagyok, bár gyötrelmem s kétség rágódik lelkemen, kívül harcok, bent félelem, Uram Jézus, jövök...”

Csak így lehet, mert ha Józsueék is rájöttek, hogy csak színjátás volt a megavult ruha és a penészes kenyér, hát akkor Isten hogyan jönne rá! De milyen jó úgy jönni Istenhez, hogy őszintén elmondom: itt vagyok és ilyen vagyok, Uram, még gyűlölködöm, még hitetlenkedem, még türelmetlenkedem otthon is, még durva vagyok a munkatársaimmal is, még nem tudlak az életemmel hirdetni téged, még önző vagyok, Istenem, de bocsáss meg nekem, segíts meg engem, mosd el az én bűneimet, adj nekem igazán hozzád való megérkezést, mert: „amint vagyok, nincs semmi gát, kegyelmed mit ne törne át, reád bízom lelkem javát, Uram Jézus, jövök”.

Az Úr Isten adjon nekünk ilyen boldog megérkezést hozzá, mert akkor aztán nem kell félnünk, miként kellett később a gibeonitáknak.

Józsueék azért mégis megtartották az esküjüket, mert egyszer kimondták, és amit Isten előtt kimond az ember, azt Isten előtt meg is kell tartani.

Szövetséget kötöttek tehát a négy város lakóival, favágókká és vízfordókká tették őket. Ebben egyeztek meg. Két dologról gondoskodtak mind Gibeonban, mind az ott lakó izraeliták számára. Ez a két dolog a tűz és a víz. Igaz, hogy szolgasorsuk volt, de életben maradtak. Csodálatosan szép, hogy Isten népe részére tűzről és vízről gondoskodtak. Aki igazán elérkezik Istenhez, az ilyen tűzről és vízről gondoskodó lélek lesz. Az mindig tudja hozni a szeretet tűzét az övéi számára, az mindig tudja hozni az evangélium drága vizét az övéi számára.

Gibeont később a romok alól kiásták, és csodalkozva vették észre, hogy rejtett forrás volt a város alatt, melyhez egy alagút vezetett. Később egy 44 méteres lépcsős alagutat ástak, ami egy rejtett ciszternahoz, egy víztárolóhoz vezetett, és amikor az ellenség ostromolta a várost, akkor a gibeoniták ezeken a rejtett föld alatti folyosókon mindig fel tudták hozni a vizet a vár népe számára, hogy azok ne pusztuljanak szomjan. Ezzel járultak hozzá a város megtartásához és védelméhez.

Aki eljut Krisztusig, az ilyen tűzről és vízről gondoskodó lélek lesz, annak ilyen csodálatos rejtett alagútjai lesznek az életben, felül a gond-szikla, de alul az Isten vigasztaló és erőt adó Igéjének a forrása. Aki eljut Jézus Krisztusig, az az övéi számára, a családjá, a gyermekei, a barátai, a munkatársai számára mindig tud gondoskodni üdítő, megtartó vízről, annak a számára Jézus Krisztus ad egy olyan rejtett folyosót, ahol erőt talál az erőtelenségben, vigasztalást a kétségbeesésben és békességet a békételenségben.

Tanuljuk meg a ma esti Igéből, hogy még szolgasorsban is jó tűzről és vízről gondoskodni, és sok elhidegült családban és sok elhidegült közösségben és sok hideg szívben legyünk mi is tűz- és vízfordók, hogy meggyújtva a szeretet tűzét, sok szomjas léleknek vigyük Isten evangéliumát az általa adott rejtett folyosókon, amit mindig megtalálunk az életünkben, hogy álljon a város, hogy álljon az élet, hogy ne omoljanak le a lélek falai, hanem tudjunk dacolni a gonddal, bajjal, könnyel, fájdalommal, hogy mindig legyen tartalék, mindig legyen tűz, világosság és meleg a lélekben, hogy mindig legyen víz, életet adó, felfrissítő, Istentől jövő drága forrásvíz a mi munkánk és szolgálatunk nyomán. Ha egyszer igazán eljutunk Jézushoz, akkor minket tűzcsinálókka és vízfordókká tesz az ő országában és a mi otthonainkban. Ámen.

Jöjj fel hozzánk hamar

Alapige: Józsué 10,6
Bibliavetítés: Józsué 10,1-14

Az elmúlt alkalommal arról hallottunk, hogy Gibeon város lakói szövetséget kötöttek Izráellel. Bár pogányok voltak és nem sokat hallottak az Úr Istenről, az egy igaz, élő Istenről, mégis valami megérintette a szívüket, mert nem akartak elveszni, és ha cselekkel is, és ha hazugsággal is, de mégis odafurakodtak Izrael népe mellé, de mégis minden emberi akadályt legyőzve, áttörve odatették az Úr Isten elé a szívüket és szövetséget kötöttek Izrael népével.

Ebben a mostani Igében azt olvassuk, hogy Gibeon olyan királyi város volt, ahol külön király uralkodott. Bár egy kicsit királyi város volt addig is Gibeon, de igazi királyi város csak akkor lett, amikor a legnagyobb király védelme, az Úr Isten védelme borult rá. Mert úgy vagyunk mi is, hogy egy kicsit királyi városnak gondoljuk az életünket. Lehet, hogy egy kicsit királyi városnak gondoljuk az ifjúságunkat, az egészségünket, a szépségünket, az életünket. Mi emberek azonban nem vagyunk királyi városok önmagunkban. Akkor leszünk mi királyi városokká, igazi királyi életké, amikor odajutunk az Úr Isten színe elé, amikor az életünket az ő kezébe tesszük, amikor reánk borul szeretete és védelme.

Vajon valóban királyi város vagy-e? Vagy csak úgy képzeld magadról, hogy az vagy, de amikor jönnek a megpróbáltatások, akkor majd bizonyos koldusok városa leszel, akkor bizonyos koldus életté leszel?

Vagy megtaláltad-e már annak a nyitját, hogy valóban királyi életted legyen, hogy ott légy a te Megváltód szerető jóságában és kegyelmében?

Természetesen nem olyan könnyű királyi várossá lenni, Isten királyi városává lenni! Mert – lám – amikor a többi pogány királyok meghallják, hogy Gibeon szövetségre lépett Izráellel, hogy Gibeon nem akar harcolni az Úr Isten akarata ellen, akkor összeszövetkeznek és azt mondják: „gyertek, verjük meg Gibeont, mert békességre lépett Izráellel, Józsuéval”.

Különös az Úr Isten királyi útján való elindulás. Nem jelent azonnal védelmet, nem mindig ad azonnal békességet, hanem sok esetben először sok támadás következik. A sátán szakadatlan támadja kívülről az embert. Ha az ember Istenhez akar térni, ha szeretetben akar élni, ha az Úr akarata szerint akar élni, akkor egész biztos, hogy az életben kívülről támadások jönnek. Jönnek a rossz barátok, és akkor úgy alakul az élet, hogy ne tudj az Úr Isten útján megmaradni, hogy ismét a gyűlölködésbe kényszerülj visszamenni. Ezért támad kívülről az élet és a bűn. És akkor megtámad belülről is az óember, akit igyekeznénk elhagyni. Sokszor megtámad a pogány királyság, és nem enged bennünket a Jézus királyi zászlója alá seregelni.

Igy támadták meg Gibeont is a többiek. Nem maradhatott Gibeon békességben, mert abban a történelmi helyzetben nem lehetett úgy élni, hogy szövetségben legyen Izráellel, Isten hódító népével, és ugyanakkor jó barátságban és szövetségben legyen a többi őt pogány király városával is. Vagy az egyik mellé kellett állni, vagy a másik mellé kellett állni. Lehet, hogy a gibeoniták szerették volna úgy megúszni ezt a dolgot, hogy ők szövetségben legyenek Izráellel, de ne legyenek haragban a többi királlyal sem. De nem sikerült ez nekik, és nem sikerül nekünk sem. Vagy az Istennel, vagy a sátánnal vagyunk szövetségben. Nem lehet egyszerre imádkozni és káromolni is. Nem lehet egyszerre azt mondani, hogy én Krisztus szerint szeretek és közben önző módon gyűlölködöm.

Nem csak Gibeonnak volt az a kívánsága, hogy mindkét irányban békességben éljen, hanem nekünk is az a vágyunk, hogy kényelmesen, békességben legyünk mindkét irányban. De nem lehet! Péternek is azon a nagycsütörtöki éjszakán kényelmesebb lett volna mind a két oldal felé békességet színelni a tűz mellett, de nem lehetett. Isten gondoskodott arról, hogy megszólítsa őt a szolgálóleány, majd a katona, és azt mondja

neki: te is az ő tanítványa vagy. Mindig mindenképpen színt kell vallani. Vagy így, vagy úgy. De lehet színt vallani először hazug módra is, ám emiatt előbb-utóbb keservesen sírni és bánkódni kell. Mindig színt kell vallani!

Gibeonnak is színt kellett vallania. Nem lehetett egyszerre mind a kétfelé jó arcot mutatni. Nem lehet egyidejűleg mindenfelé jó arcot mutatni. Mindenfelé a szeretet arcát kell mutatni, mindenfelé a bocsánat arcát kell mutatni, de a magam arca egyforma kell hogy legyen akkor is, amikor erre nézek, és akkor is, amikor arra nézek. Mert ha engedtem, hogy a magam lelki arcára Krisztus ráüsse a maga pecsétjét, akkor azt vállalnom kell egyik oldal felé is, a másik oldal felé is, még akkor is, ha kellemetlenségek származnak belőle. Még akkor is, ha lesznek barátok, akik ellenséggé válnak, még akkor is, ha lesznek olyan ellenségek, akik kigúnyolnak, akik lenéznek, lesajnálnak. Nekünk vállalnunk kell azt az egyetlen arcot, amit a lelkünkben formál Jézus. Gibeonnak is vállalnia kellett az Istennel való szövetség minden következményét. És vállalta is! Mert az, aki igazán Isten közelébe kerül, szívesen vállalja minden körülmények között a vele való szövetséget. E szövetség tagjainak az életében előbb-utóbb világossá válik az a látás, hogy nem lehet egyszerre két dolgot csinálni. Nem lehet egyszerre imádkozni és káromkodni, szeretni és gyűlölni, megtérni és elfelejteni a megtérést. Csak egyet lehet és szabad tennünk.

Az ellenséges királyok megtámadják Gibeont, de a gibeoniták már tudják, hogy velük van Isten, a mindenkinél erősebb szövetségeseik. Üzennek Józsuének, de mintha Istennek üzennének. „Küldének azért Gibeon fiai Józsuéhoz a táborba, Gilgálba, mondván: Ne vond meg kezeidet a te szolgáidtól; jöjj fel hozzánk hamar, és ments meg minket, és segíts rajtunk, mert mind felgyűltek ellenünk az emoreusok királyai, akik a hegyen lakoznak.” Milyen jó Gibeonnak, hogy van kihez üzennie: „ments meg minket, és segíts mirajtunk...”

Milyen jó volt Jairusnak, hogy Jézus ezen a földön járt s így volt, akihez el lehetett menni, amikor haldoklott a kisleánya, és így lehetett szólni: „Uram, az én leányom halálán van, jer, vesd reá a kezedet, hogy meggyógyuljon és éljen.”

Jó dolog az, ha az embernek van kihez menni. Jó dolog az, ha az embernek van Istene, ha van az embereknek megváltó Jézus Krisztusa.

Fájó dolog árván élni ezen a világon. Fájó dolog úgy élni, hogy nem ismerem Istent, hogy nincs nekem senkim, akihez örömben is és bánatomban is elmehetek.

A gibeonitáknak már kezdett nyiladozni a tekintete, és tudtak már így kiáltani: „jöjj el hozzánk, és segíts mirajtunk”. Nekünk is így kell tudnunk kiáltani a mi Istenünkhöz, és nekünk is így kell meghallanunk az emberek kiáltását, akik amikor Istenhez kiáltanak, egyben utánunk is azért kiáltanak, hogy mint Isten gyermekei tudjunk segítségükre sietni.

Amikor Józsué meghallotta az üzenetet, akkor ő maga és vele az egész hadakozó nép és a seregeknek minden vitéze elindult segíteni. Egész éjszaka mentek Gilgálból Gibeonba. Ez harmincöt kilométernyi út, mely hegyeken és erdőkön vezetett keresztül. Egy éjszaka legyalogolni 35 kilométert bizonyára erőltetett menet volt. Aztán rögtön megtámadták az ellenséget, hogy megmentésük azokat, akik segítségért kiáltottak. De Józsuék nem kímélték a fáradságot, és vállalták ezt az erőltetett menetet. Mert a szeretet sohasem kíméli a fáradságot, a szeretet mindig vállalja ezt az erőltetett menetet. Ezt kellene nekünk is megtanulnunk Józsuétól. Amikor közöttünk valaki segítségért kiált, mert beteg, bánatos és nyomorult, akkor nekünk vállalnunk kell az erőltetett menetet, vagyis nem csak annyit, amennyi a kényelmünkéből telik, nem csak annyit, amennyi a feleslegünkéből telik, nem csak annyit, amennyire ráérünk. Hiszen Jézus sem a felesleget adta, hiszen Jézus sem azt adta, ami a kényelméből telt, hanem vállalta az erőltetett menetet értünk, egészen a poklok mélységéig. Jó lenne megtanulni nekünk is azt, hogy vállaljuk egymásért a szeretet erőltetett, ha kell éjszakai menetét is, hogy egymást megtaláljuk, megsegítsük és meggyógyítsuk. E felett az erőltetett menet felett mindig ott lesz az Úr Isten kegyelme.

Az Úr itt és most is üzen Józsuének: „ne félj tőlük, mert kezembe adtam őket, senki sem áll meg közülük előtted”.

Mert ott, ahol erőltetett menetben, fáradtan, félelem és gondok között utána tudnak menni az emberek egymásnak, ott felettük van mindig az Úr Isten kegyelmes ígérete: „ne félj, mert én megsegítelek”.

Milyen jó, hogy az Úr Jézus megváltó szeretetének ilyen erőltetett menetével elhatholt értünk nemcsak a poklok mélységéig, hanem még tovább, a mennyország magasságáig is.

Ha a mi szeretteinket elszakítja tőlünk a halál, akkor is tudhatjuk, hogy van valaki, aki velünk volt, aki vállalta értünk a halált, aki őket is megmentette, aki élete feláldozásával és szenvedésével őket is átvitte az örök életbe, mert szerette őket.

Jézus megjárta értünk megváltó szeretetének erőltetett menetét a mennytől a földre és a poklig, majd ismét visszatért a mennybe. Józsué seregének tagjai csak emberek voltak, de egyetlen éjszaka harmincöt kilométert mentek a gibeoniták érdekében, akiket azelőtt nem is igen ismertek. Egyszerűen azért mentek, mert azok az ajkukon Isten nevével jöttek, mert szövetséget kötöttek velük, mert megesküdtek a gibeonitáknak, bár később megtudták, hogy a gibeoniták nem mondtak igazat, de az Isten előtt elmondott eskü már kötelezte őket, és úgy érezték, hogy e szövetségben Isten összekötötte őket és ezért nekik menniük kell.

Bennünket, templomba járó népet összekötött Isten, ezért nekünk is szeretnünk kell egymást, ezért nemcsak 35 kilométert, hanem még annál is nagyobb távolságot kell megtennünk egymásért.

Vajon ezen a héten hány kilométert tettünk meg vagy nem tettünk meg egymásért? Vajon tudunk-e szeretni, mint Józsué, aki csak az ígéretet hallotta az eljövendő Messiásról, de őt magát még nem ismerte?

Vajon megtettük-e életünkben mindig a magunk 35 kilométerét? Vagy a sok segílyt kiáltó hang nyomtalanul és válasz nélkül vesz el a hátunk mögött? Vajon elindulunk-e egymás megsegítésére?

Józsuék elindultak segíteni a gibeonitákon. Amikor megérkeztek, hátba támadták az ellenséget, azok pedig elfutottak előlük a béthóróni lejtőig. A béthóróni lejtő volt az Ígéret földjének kulcsa. Volt egy alsó és egy felső Béthórón. Még ma is őrzik a helység nevét. A kettő között volt az a szoros, amit ha valaki elfoglalt, akkor megnyílt előtte az út a két hágó felé.

Ebben az éjszakai harcban Józsué csapatai elfoglalták ezt. Azért mentek, hogy elősorban Gibeonon segítsenek, de saját maguk számára is utat találtak az Ígéret földje felé. Mert mindig úgy van, hogy amikor nem indulunk mások megsegítésére, akkor előttünk is becsukódik az út. De amikor önzetlenül elindulunk másokért, akkor az Úr Isten számunkra is mindig megnyit egy újabb utat, megnyit egy újabb győzelemre vezető kaput. Ha a mi életünkben olyan kevés nyitott kapu van, az azért van, mert mi olyan ritkán indulunk másokért harcba. Ezért ne csodálkozzunk, hogy becsukódnak előttünk a kapuk. De amikor másokért el tudunk indulni, akkor kinyílnak előttünk a kapuk.

Ott a béthóróni lejtőn Isten még felülről is segített annak érdekében, hogy az öt pogány király ne tudjon védekezni. Óriási jégeső hullott, ez teljesen szétverte seregüket.

Mert felülről mindig segítség jön. Ne felejtse el azt sohasem, ha Isten nevével és teljes életeddel Isten szerint tudsz elindulni mások megsegítésére. Ilyenkor mindig lesz felülről is segítség. Ez a felülről való segítség tartotta meg mindig a Krisztus népet. Így bennünket is. Ez a felülről való segítség reménysége adjon számunkra erőt, hogy szeretni tudjuk egymást, hogy erőltetett menetben tudjunk segítségére sietni egy-egy elveszett léleknek, hogy mindig tudjunk győzni ott, ahol Isten kegyelméből megszabadíthatunk valakit az Úr számára, a szeretet, a hit, a becsület és az Isten szerinti élet számára. Ámen.

A hitvalló egyház

Alapige: Dániel 3,1-33

Bibliailvasás: Dániel 3,1-23

„Nabukodonozor király csináltata egy arany állóképet, magassága hatvan sing, szélessége hat sing; felállítatá azt a Dura mezején, Babilon tartományában” (1). Így szokott Nabukodonozor építeni. Abban a tartományban épít, ahol az adószedők és béreshad ostora alatt görbült háttal és nyakukat behúzva élnek a szántóvetők. Dura mezején épít, ahol a viskók nyomorúságosak, ahol sóhajtva örölnék az asszonyok és a gyermekek tejért könyörögnek, mivel az arany, melyet az alattvalók a földből kisajtolnak, Nabukodonozor függőkertjeire, arany állóképeire, költséges uralkodói szeszélyeinek kielégítésére kell. Hat sing széles és hatvan sing magas azoknak az uraknak a gonosz-sága, akik a dolgozó nép izzadságából, véreből és könnyeiből „arany állóképet” építenek Dura mezején, Babilon tartományában.

Nabukodonozor azonban nem örül az aranszobornak, az arany állóképnek. Az arany fénye nyomorult és tompa. Még a Nabukodonozor szíve sem melegszik fel attól. Ezért a Dura mezején levő állóképet fel kell hogy szenteltesse Nabukodonozor. Fontosnak tartja a felszentelést. Nabukodonozornak csak akkor szerez örömet az aranykép, ha azt ragyogó szemű emberek ámulva, csodálva veszik körül. A felszentelés ünnepére „egybegyűjteté a fejedelmeket, helytartókat, kormányzókat, bírákat, kincstartókat, tanácsosokat, törvénytevőket és a tartományok minden igazgatóját” (2), a nép vezéreit és alvezéreit. Fényes seregszemle. És nem csak az említettek. Velük együtt „népek, nemzetek, és nyelvek” is el kell hogy jöjjenek. Óriási felvonulás. A parancs szerint: „megállanak az állókép előtt, amelyet Nabukodonozor állíttatott” (3). Meg kell tenniük ezt. Nabukodonozor birodalmában parancsszóra megy minden. A király vasakarata sorokba és oszlopokba állítja a népet. A tömegnek az állókép előtt várnia kell, amíg a lepel lehull az aranszoborról, engedelmesen kell várnia, úgy, mint a gyermekek karácsony estéjén a szobaajtó előtt várják, hogy az anya megadja a jelt. És majd akkor örüljenek és csodálkozzanak, és akkor ragyogjon majd a szemük. Ezt nevezi Nabukodonozor minden időben avatásnak. Szíve csak akkor nevet, ha avathat.

De Nabukodonozor csak félig hisz ebben. Valójában pontosan tudja, hogy parancsszóval nem lehet hangulatot teremteni. Ezért ő kell hogy hangulatot teremtsen. Nabukodonozor mindent tud teremteni. Nála a zene teremt hangulatot. És gyanúsán gazdag az a megrendelt zene, mely a hiányzó hangulatot kell hogy megteremtse. Az Írás újból meg újból felsorolja azokat a hangszereket, melyekkel Nabukodonozor hangulatot teremt: „kürt, síp, citera, hárfá, lant és mindenféle hangszer” (5, 7, 10, 15). „És – így beszél el az Írás – a hírnök hangosan kiálta: Meghagyatik néktek, ó, népek, nemzetek és nyelvek! Mihelyt halljátok a hangszernek szavát”, akkor – mi következik akkor? Akkor ne csak a szemük ragyogjon és ajkuk éljenzen! Nem, már ez sem elégti ki Nabukodonozort – akkor: „boruljatok le és imádjátok az arany állóképet, amelyet Nabukodonozor király állíttatott” (4, 5).

Imádni kötelesek, parancsszóra imádni a hatvan sing magas és hat sing széles, nép elleni gaztettet ott a Dura mezején, Babilon tartományában. Most vallásos színezetűvé válik a dolog. A képnek csak a felülről jövő világosság adja meg az igazi fényt. Vallási titokzatosság nélkül nem folyhatnak le Nabukodonozor avatási ünnepei. Az avatás akkor éri el csúcspontját, amikor nemcsak a hát s a nyak hajlik meg, hanem az emberek lassan térdet is hajtanak és kezüket összekulcsolják. Különös! Nabukodonozor minden időben csak akkor maradhat meg a királyi székben, ha a mellett oltár is áll és az kipótolja a hiányzó szilárdságát. Dobpergésből és trombitaharsogásból nem tud megélni Nabukodonozor, gyöngédebb húrok után epekedik, lágyabb zene után. A gazságnak a Dura mezején, Babilon tartományában felállított szobra előtt Nabukodonozor lelkiismerete csak akkor hallgat el, ha a dobpergésbe templomi ének vegyül, s ha a Baál-pap meghúzza a harang kötelét.

Nabukodonozor hatalmas ember, szokatlan mértékben hatalmas. Megtestesülése annak, amit ma parancsuralmi államnak nevezünk. Hatalma teljes, mindenre kiterjed. Nincs terület, amely ne volna uralma alá vetve. Ennek az embernek „népek, nemzetek és nyelvek” feletti teljes hatalmát abban mutatja meg nekünk Dániel próféta könyvének harmadik része, hogy nem kevesebbszer, mint kilencszer – egyenesen fászesztó ismétlésekkel – emlékeztet arra, hogy ezt az állóképet „állíttatá” Nabukodonozor. Általában minden alapkövet és minden határvérvető ő állíttatott. Amit pedig Nabukodonozor „állíttatott”, az törvény. És jaj annak, aki a Nabukodonozor kilencszer hatalmas akaratát ingerelni meri.

Ezekre a tüzes kemence vár. A tüzes kemencét is „állíttatá” Nabukodonozor. Nabukodonozor és a tüzes kemence: a kettő minden időben összetartozik. A tüzes kemence úgyszólván Nabukodonozor állandó leltárába tartozik. Ennek is megvan a maga oka. A tüzes kemence az a központi góckazán, mely minden reggel újból „befűti” a „fejedelmeket, helytartókat, kormányzókat, bírákat, kincstartókat, tanácsosokat, törvénytevőket és a tartományok minden igazgatóját”, de a „népeket, nemzeteket és nyelveket” is mind, a birodalom legtávolabbi sarkát is. A tüzes kemence az a motor, mely a tagokat mind mozgásba hozza, annyira, hogy azok a Dura mezején, Babilon tartományában felállított arany állóképhez sereglenek s térdre borulnak előtte. A félelem, a tüzes kemencétől való félelem jelenti Nabukodonozor parancsuralmi államában a titkosatos hajtóerőt.

Ez a félelem olyan erős, hogy mindenkit hatalmába keríti. „A fejedelmek, helytartók, kormányzók, bírák, kincstartók, tanácsosok, törvénytevők és a tartományok minden igazgatója” egybegyűlnek és térdre borulnak. És a nép, „népek, nemzetek és nyelvek” mind egybegyűlnek, térdre borulnak és imádják a gonoszszágnak Dura mezején csillogó állóképét. És jaj! ez annyira érthető. Akkor volna érthetetlen, ha másképpen volna. Hiszen a tüzes kemence forró, annyira forró, hogy akár erődtémények számára is égethetne téglákat, ők pedig mindnyájan csak emberek. Végeredményben emberek ők mind, ahogy Nabukodonozor is ember. Nabukodonozor szelleme pontosan megfelel az általános szellemnek. Nabukodonozor szelleme mindig a kor szellemének pontos képmása. Nabukodonozornál tűnik ki időnként, hogy miféle szellem gyermeke egy egész nemzedék. Mert egyáltalán nem úgy van – és soha sincs úgy –, hogy egyedül Nabukodonozor volna istentelen és a többi, akiről itt szó van, ártatlan bárányok csordája csupán. Nem, egyáltalán, nem! A hatvan sing magas bálvány végeredményében a birodalom összes bűntényéből tevődik össze. A hatvan sing magas bálványkép mindazokból a kis bálványokból tevődik össze, melyeket a palotában titkon és a viskókban valamivel még titkosabban imádnak és tisztelnek: „leborulának mind a népek, nemzetek és nyelvek, és imádkák az arany állóképet, amelyet Nabukodonozor király állíttatott” (7).

„Leborulának mind.” Mi itt hiába törekednénk arra, hogy csak nézők maradjunk. A mi nyomorúságunk és szégyenünk, hogy a Dura mezei általános leborulásban mi is részt veszünk. A nagyszabású bűntény ellen azért olyan csekély az ellenállás, mert a gonoszság, kicsi alakban, mindnyájunkban megvan. Ha igaz volna az, amit a „nép barátai”, a nép ámtói mindig állítanak, hogy a nép jó, csak a vezetők rosszak! De hát ez egyáltalán nem igaz! Hazugság az, hogy a nép nem hordja szívében a háború gondolatát. Nabukodonozornak azért nem állanak soha ellen, a 14. évben sem s ma sem, mert szelleme: az elnyomás és kizsákmányolás, a jogtalanság és hazugság, az erkölcstelen-ség és az Istentől való elhajlás szelleme a kunyhók szelleme is. A Szentírás második lapján meg vagyon írva az, ami egyenesen Dániel próféta 3. részéhez s onnan a Róma-beliékhez írott levél 3. részéhez vezet el, ott meg vagyon írva, hogy mindnyájan leborulának – és a bűneset nagy – a fejedelmek és a helytartók mind, és a népek és a nyelvek is mind. „Mert nincs különbség, mert mindnyájan vétkeztek és szűkölködnek az Isten dicsősége nélkül” (Róm 3,22-23).

„Mind a népek.” Ne gondoljuk, hogy svájci népünk kivétel volna itt. Gyülekezet! Nem meggondolandó-e az, és talán nem egyenesen a mi különleges svájci nyomorúságunk-e az, hogy országunkban az utóbbi évtizedek alatt mások szemmel tartásában,

mások feletti vélemény nyilvánításában és mások elítélésében lertük kedvünket, azt gondolván, hogy mi jobbak vagyunk másoknál? Vajon nem nemzeti szerencsétlenségünk-e az, hogy eddig, amikor Nabukodonozornak és népének gonoszságáról beszélünk, önkéntelenül keletre és nyugatra, délre és északra gondoltunk? – De hát Dániel próféta könyve 3. részének alapján állíthatja-e valaki komolyan, hogy a mi népünk és a mi kormányunk egy hajszállal különb minden más népnél és kormánynál? Nabukodonozor talán kevésbé Nabukodonozor azért, mert kisebb méretű? Talán azért kisebb az elhajlás nálunk, mivel a tüzes kemence még nem annyira tüzes? Vagy nem egészen fordítva áll-e a dolog? Isten előtti gyalázatunk nem nagyobb-e minden más nép gyalázatánál azért, mert mi, amikor a tüzes kemence még nem is ég, úgyszólván önként sietünk térdre borulni? Ha más népek térdre borulnak, az jelenleg legalábbis emberileg nem érthetőbb-e, és – ha itt bocsánatról szó lehetne – nem megbocsáthatóbb-e, mint a mi térdre borulásunk? De Dániel átlát a mi svájci becsületességünkön és állítólagos igazlelkűségünkön: „leborulának mind”.

„De van Isten az égben.” És az egekben lakozó Isten látja a gyalázatunkat. Egész szélességében és egész magasságában látja azt. És látja gyermekeinek elbukását – teljes mélységében látja azt. És mi történik? Kék eget kifeszíti Isten a Dura mezeje felett, és áldást bocsát Babilon földére. Nem lehet megfejtteni azt az irgalmat, mely abban nyilvánul meg, hogy a gonoszságnak hatvan sing magas és hat sing széles, ma is imádott szobra felett újból meg újból kisüt a nap és Isten ege kéklik. Az, aminek büntényünk hosszúsága és szélessége, magassága és mélysége miatt már rég be kellett volna következnie, éppen az nem következett még be.

Ez az isteni irgalomnak a titka.

Az özönvíz idejében egy Noét választ ki magának Isten, Sodoma és Gomora korában egy Ábrahámot. Isten gyülekezetet választ ki magának, melyet ebben az elpártolt és elesett világban éltet. Isten, a könyörülő Isten a bűn világában – amit a parancsuralmi birodalomban úgyszólván megnőtt alakban és különösen tiszta műveltséggel felruházottan látunk – kiválasztja a könyörülete és szeretete edényeit, eszközeit. Csak egy maroknyi csapat, mindössze három ember – nevüket ismerjük – képviseli Isten egyházát ebben a részben.

Ezt a három embert felfegyverzi Isten úgy, hogy Nabukodonozor parancsa dacára sem kell leborulniok a Dura mezei állókép előtt. Ugy fegyverzi fel őket Isten, hogy szájukba adja azt a feleletet, melyet akkor kell adniok, amikor „tömlöcökbe és királyok és helytartók elé” (Lk 21,12) hurcolják őket. A királynak olyan feleletet adnak, amilyent emberi ész sohasem gondolhat ki. Nem bocsátkoznak semmiféle vitába. Bizonyoságtételük, amely miatt Isten kiválasztotta, s mellyel felszerelte őket, egyszerű: „Nem szükség felelnünk néked. Imé, a mi Istenünk, akit mi szolgálunk, ki tud minket szabadítani a égő, tüzes kemencéből és a te kezeidből is, ó, király, kiszabadít minket. De ha nem tenné is, legyen tudodra, ó, király, hogy mi a te isteneidnek nem szolgálunk, és az arany állóképet, amelyet felállítottál, nem imádjuk” (16–18).

A hitvalló egyháznak ez a csodája úgy áll a teljhatalmú férfi előtt, mint a fal, mely váratlanul nő ki a földből. A hitnek ezt a falát nem emberi kéz emelte. Talán sejti Nabukodonozor, hogy éppen ezért ez bevehetetlenebb, mint az a 22 méter vastag várfal, mellyel körülvette városát. A hatalmas úr annyira tehetetlenül és gyámoltalanul áll ott a gyülekezet bizonyoságtételével szemben, hogy királyi magatartását és méltóságát teljesen elveszíti: „az órcájának színe elváltozék” (19). Olyan szavakat mond, amelyek mindig jellemzőek Nabukodonozorra, s melyeket már megmérni sem lehet. Parancsot ad ki, mely lehetetlen s emiatt inkább nevetséges, mint királyi: „meghagyá, hogy fűsék be a kemencét hétszerte inkább, mint szokták vala befűteni” (19). És – a parancsot rögtön végre kellett hajtani. Még arra sincs idejük a parancs kibocsátása és az ítélet végrehajtása között, hogy alsóruháikat levethessék. Nabukodonozor a halálra ítélteknek kijáró búcsúvacsora és a szokásos kegyelmi idő nélkül távolítja el azokat, akik parancsának nem engedelmességeknek.

Ami ezután történik: ismeretes és ellentmond az értelemnek. Nabukodonozor mindenestre tapasztalni kénytelen, hogy nem három kisemberrel van dolga. Ez a három

ember Isten kiválasztott gyülekezetét jelenti, s ezért az ígélet beteljesedik náluk: „Mikor vízen mégy át, én veled vagyok, és ha folyókon, azok el nem borítanak, ha tűzben jársz, nem égsz meg, és a láng meg nem perzsel téged. Mert én vagyok az Úr, a te Istened.” (Ézs 43,2–3). A király kénytelen megállapítani, hogy „a tűznek semmi hatalma nem lett az ő testükön, és hogy egy hájszáluk sem égett meg, és az ő alsóruháik meg nem változtak és a tűz szaga sem járta át őket” (27). És akkor megborzasz Nabukodonozor. Ez nem a bűnbánat érett gyümölcse, ennek az ideje még nem jött el Nabukodonozor életében. (Csak ezután fog eljönni, amint azt a következő részben látjuk meg majd.) De egy átmeneti megingást, egy pillanatnyi bizonytalanságot meg lehet állapítani nála. Nabukodonozor gondolkozni kezd a három ifjú ember előtt. Jóllehet Isten irgalmát, mely keresi őt, nem ismeri fel, de mégis Isten hatalma az, amely mélyen megrendítette: „nincs más Isten, aki így megszabadíthasson” (29).

Mindezt Isten cselekedte, akiről már az első részben olvastuk, hogy „ada”. Ha Nabukodonozor parancsuralmi országában három ember akad, akik nem borulnak le, akkor az egy isteni csoda. A hitvalló egyház csodája. Ennél nem nagyobb csoda az, hogy ezt a hármat nem falja fel a tűz. Megtörténhetett volna, hogy elpusztulnak a tüzes kemencében. A csoda, amelyről itt szó van, mégis megtörtént volna. Maga a három ember bizonyítja. „De ha nem tenné is, legyen tudodra, ó, király, hogy mi a te isteneidnek nem szolgálunk, és az arany állóképet, amelyet felállítottál, nem imádjuk” (18).

És még egy utolsó kérdés, melyre csak tétovázva és röviden merünk felelni. Teljes világosság majd akkor derül erre, amikor „színről színre” fogunk látni. Ez a kérdés a titokzatos negyedik körül forog, akit Nabukodonozor rémült kiáltással szemlél: „Nem három férfit veténk-e a tűz közepébe megkötözve? Ímé, négy férfiút látok szabadon járni a tűz közepében, és semmi sérelem nincs bennök, és a negyediknek ábrázata olyan, mint valami istenek fiáé” (24–25).

Mi hisszük, hogy ismerjük a három embernek ezt a titokzatos kísérőjét, akinek „ábrázata olyan, mint valami istenek fiáé”. És mi hinni merjük, hogy ez nem csak valami istenek fia, hanem az egy Isten Fia, aki alászállott ennek a világnak tüzes kemencéjébe, mert megismerte a mi gonoszágunk egész magasságát és egész szélességét, elesettségünknek egész mélységét, és megkönyörült rajtunk. Azóta nem csak a nap süt Dura mezeje felett, azóta a Megváltó keresztje áll a gonoszágnak ebben a siralomvölgyében, a kereszt, mely ítélt és hív minket.

Éppen most ünnepeltük húsvét ünnepét. Dániel próféta könyve 3. részét végeredményében csak erről a helyről közelíthetjük meg. Egy prófétai rész ez, ami azt jelenti, hogy előrevetett árnyéka annak, ami azokban a napokban Jeruzsálemben történt. Ott mindnyájan leborulának, és velük együtt Péter, a köszikla-apostol is. Az elesettség teljes mélysége válik nyilvánvalóvá ott. És ott másvalaki áll Nabukodonozor előtt és mondja neki: „Nem szükség erre felelnünk néked” (16). És ott másvalaki mondja a poroszlóinak: „Ímé, a mi Istenünk, akit mi szolgálunk, ki tud minket szabadítani a te kezedből” (17).

De akkor, mélységes elesettségünk miatt, nagypéntek és húsvét lett. Itt olyasmi történt, ami több a Babilonban törtéteknél. Ami Nabukodonozor eliszonyodott szemei előtt a Dura mezején történt, csekélység ahhoz képest, ami húsvét éjszakáján Arimátiai József kertjében a katonák rémült tekintete előtt végbement. Nemcsak Nabukodonozor tűzének, hanem a halálnak is „semmi hatalma nem lett az ő testükön, és egy hájszáluk sem égett meg, és az ő alsóruháik meg nem változtak”, és a halál szagát sem lehet már érezni rajta, mert ő feltámadott és dicsőségben lakozik.

Azóta ahol ketten vagy hárman egybegyűlnek az ő nevében, mint titokzatos negyedik, ott van ő is. És ha két vagy három ilyen embert a tüzes kemencébe dobnak, az, aki a sírok és halotthamvasztók ura, a tüzes kemencék felett is Úr.

„Mert nincs más Isten, aki így megszabadíthasson.” Ámen.

Fordította: Nagy István

Az őrálló egyház

Alapige: Dániel 4,1-34

Bibliavolasás: Dániel 4,1-14

Nagyon magas az a fa, melyről ebben a részben Nabukodonozor álmodik. Magasra, tűrhetetlenül magasra nőhetnek a fák. Büszke koronájukkal az égbe törhetnek. És a körülöttük levő törpe fák elől elszívják a táplálékot s eltakarják a napot. És Isten látószólag beletörődik ebbe. Esőt bocsát és napfényt, hogy a nagy fák is nőhessenek és fejlődjenek. De ha Isten türelme a világ magas fáival szemben a miénknél nagyobb, ha magát tovább türtözteti, mint mi, és gyakran tovább vár, mintsem, azt megérthetnők – ő mégsem alszik. Még akkor is igazságos marad, ha igazságosságát már képtelenek vagyunk meglátni.

Nabukodonozornak azonban korántsem olyan nyugodtak az éjszakái, mint ahogy kívülről látszik. Álmában látnia kell, hogy „egy Vigyázó és Szent szálla alá az égből” (10). Ez a Vigyázó és Szent őrhelyén áll. Ne csüggedjetez hát, ti kicsiny, árnyékban hervadozó fák, ha a magas fa eltakarja előletek a napot. A Vigyázó és Szent él, és még sohasem hagyott békét a Nabukodonozoroknak. Ne csüggedjetez, ti kicsiny fák, mert űtni fog a magas fa őrája. A Vigyázó és Szent kezeskedik erről.

Nabukodonozor dicsősége azonban sokáig tart. Jóllehet már elhangzott felette az ítélet, de végrehajtása még 12 hónapig késik. De akkor úgy csap le, mint derült égből a villám. Ezalatt Nabukodonozor elbizakodottá válik. Úgy viselkedik és úgy látja magát, „mint a folyóvizek mellé ültetett fa”. Politikai és szellemi sikereinek fényében elbizakodott kijelentésre ragadhatja magát: „Nem ez-é ama nagy Babilon, amelyet én építettem királyság házának az én hatalmasságom ereje által és dicsőségem tisztességére? (27) De a szó torkán akad; mondatát a király alig fejezheti be, mert „szózat szálla le az égből” (28), szózat, amely szíven találja őt. Sokáig tart Nabukodonozor dicsősége. És sokáig tart a Isten türelme. De ítélete hirtelen jön el.

Fülemben cseng ifjúkoromból egy mondás, melyet falun gyakran hallottam idősebb férfiaktól és asszonyoktól, amikor asztal mellett vagy munka közben a világ folyásáról beszélgettek: „Nem nőnek a fák az égig.” Ez a mondás nyilván akkor került a nép ajkára, amikor minden bizonnal jobban ismerték Dánielt, mint ma. Dániel próféta könyvének negyedik része elárulja nekünk, hogy ki az és miképpen gondoskodik arról, hogy a fák ne nőjenek az égig.

A Vigyázó és Szent az, aki őrhelyén áll és Isten tiszteletére vigyáz. Aligha tévedünk, ha ezzel a Vigyázóval és Szenttel kapcsolatban – akit, ím, álmában lát Nabukodonozor – Isten bizonyágtevőire és prófétáira gondolunk. Ameddig csak elláthatunk az Ószövetségben, mindenik Nabukodonozor mellett találunk egy-egy ilyen Vigyázót és Szentet, akinek arra kell ügyelnie, hogy ne felejtsek el megadni Istennek azt, ami az Istené. Halljuk, amint Keresztelő János kora házasságtörő királyának ezt mondja: „Nem szabad neked ővele élned.” A népnek és lelki vezetőinek pedig azt az itt meglepően hangzó Igét mondja: „A fejsze immár a fák gyökerére vettetett.”

Szükséges azonban, hogy a mi szempontunkból alaposabban megvizsgáljuk Nabukodonozor álmát. Bizonyára nemcsak a magas fák, királyok és császárok, miniszterek és diktátorok számára van mondanivalója, hanem a mi számunkra is, akik törpe bokrokként élünk a nagy fák árnyékában. Nabukodonozor így írja le a fát, melyet álmában látott: „Levelei szépek és gyümölcsse sok, és táplálék vala rajta mindeneknek; alatta árnyékot találta a mező vada és ágain lakozának az ég madarai és róla evék minden élő” (9).

Az ember egyenesen meglepődik azon, hogy egy két és fél ezer esztendővel ezelőtt élt király ilyen költői szépséggel beszél. Ennek az álomnak a varázsától nem könnyen szabadulhatunk. Nabukodonozor csak elvétve szokott durva hatalomról vagy erőszakról és nagyságról álmodni. Olyan fa akar lenni, mely hasznat hajt és gyümölcsöt terem, gyümölcsöt, mely „táplálék ... mindeneknek”. Árnyékot szeretne adni, jótévő

árnyékot a mező minden vadjának, és oltalmul szeretne szolgálni az ég madarainak, hogy azt mondhassa a világ: „róla evék minden élő”. Az ország mindenható atyjának látja magát, alattvalóit pedig gyermekeinek tekinti, kiknek életéről, ruhájáról és hajlékáról ő gondoskodik, kiket külső és belső ellenséggel szemben egyaránt megvéd. Gazdag uralkodói szívében minden gyermekének helyet szeretne biztosítani. Igazán királyi, királyhoz méltó álom.

Ennél szebbet egy államférfi sem álmodhatik soha. De az alattvalóknak is kedvező volna ez az álom. Nagy és erős ország, haza, melyet a népek tisztelnek és félnek, hatalomban, hitelképességben és területben gyarapodik és a föld széléig terjed – ugye egy ilyen eszményért, ha nem is vagyunk Nabukodonozorok, mi is lelkesedni tudnánk? Olyan ország fiai szeretnének lenni, melynek szélesek az ágai, és amely árnyékot, megélhetést nyújt mindenkinek; olyan hazának a fiai, mely jól tartott tanítói karral, termelő réteggel és katonasággal rendelkezik; bő éléstárakkal bíró állammak, melyről elmondható: „És róla evék minden élő”. Manapság semmi esetre sem utasítanók el az efféle magunktól, különösen ha ráadásul még egy kisebb vagy közepesen jövedelmező állást is szerezhetnének ebben az államban. Ugyancsak sok fiatal leány álmodik ma egy ilyen Nabukodonozorról, amikor jó jövedelmű férj után kutat. A mi nemzedékünk fenntartás nélkül dobna magát egy ilyen Nabukodonozor karjaiba.

De egészen észrevétlenül mi is álmodozni kezdtünk. És Nabukodonozor álmát álmodtuk mi is. Nabukodonozor álma egészen a miénk, úgyszólván mindannyiunk szíve szerint álmodott ő. Ez az álom csak tudatosítja azt, ami bennünk tudat alatt szendereg. Egészen eszelősen álmodoztunk erről a fáról, amely az égig ér, s amelynek ágai a föld széléig láthatók. Ez volt minden európai és amerikai népnek az álma, és mintha ezt túl kellene szárnyalni, kelet népeire is ránehezedik most ez a hallatlanul súlyos álom. Vagy talán nem így van? Nem álmodtunk-e arról, hogy egyszer az egész világot meghódítja a mi hazánk, vagy hogy az egész világ a mi hazánk lesz (ez egyre megy!), és egyszer mind az öt világrész a mi világrengető kívánságainknak szolgál?

A rész ezekkel a sokatmondó szavakkal kezdődik: „Én Nabukodonozor békében valék az én házamban, és virágzó az én palotámban” (1). Az élet nyugodtságából virágzott ki ez az álom. Ez ígért nekünk egykor előmenetelt, és más alakban, nagy szavakkal újból ez ígér békességes életet „az én házamban”, „palotát”, hol virágozni lehet, palotát, melyben békés és megelégedett, ijesztően békés és megelégedett polgárként élhetjük le az életet. Palotát ígér, mely annyira biztosítja az életet, hogy többé nem kell mindennapi kenyérért imádkozni; palotát, ahol mi rendelkezünk minden felett, s ahol Istennek többé semmi szava sincs.

Ez volt a mi álmunk.

Nem emlékszem, hogy valahol találobb leírást olvastam volna arról, amit a népek a paradicsomból való kiűzetés óta óhajtanak maguknak, s amiért újabb meg újabb nekirugaszkodással viaskodnak, mint a Dániel próféta könyve negyedik részében, ahol ezt olvassuk: „Én Nabukodonozor békében valék az én házamban, és virágzó az én palotámban – látám, hogy íme, egy fa áll a föld közepette, és annak magassága rendkívüli volt. Nagy volt a fa és erős, és magassága az égig ért, és az egész föld széléig volt látható. Levelei szépek és gyümölcse sok, és táplálék vala rajta mindenkinek; alatta árnyékot talála a mező vada, és ágain lakozának az ég madarai, és róla evék minden élő” (1, 7, 8, 9). Ezt a képet egy egyenes iszonyatos önistenítő beszéd egészítte ki, amely a cézárook örültségével határos: „Nem ez-é ama nagy Babilon, amelyet én építettem királyság házának, az én hatalmasságom ereje által és dicsőségem tisztességére?” (27) Nabukodonozor önimádatának halálos komolyságát mutatja az az ősi Babilon kiásásakor napvilágra került számtalan pecsét, melyet az erődtímenyek számára égetett téglákba üttetett ez az uralkodó. Nevét az örökkévalóságig kell hogy hordozzák a téglák, s dicső emlékéről a legtávolabbi nemzedékeknek is mesélniük kell. A nagy számban előkerült emléktáblák között az egyikben azt kívánja Nabukodonozor, hogy bárcsak „hosszú életet” és „testének jó egészségét” adnának az istenek. Ez a felirat így végződik: „örökké akarok élni” (Robert Koldewey: Das wiederstehende Babylon. Leipzig 1914. 53, 57. s köv.).

Nabukodonozor „hatalmassága ereje által dicsősége tisztességére” épít. Épületeiben akar örökké élni. De a Vigyázó és a Szent ott áll az őrhelyen, és az Isten szent hatáskörébe gázolót visszaveti emberi korlátai közé. Aki áthágja az emberi életnek ezeket a korlátait, az „halálnak halálával hal meg”. Mert „Én, az Úr vagyok a te Istened... ne legyenek néked idegen isteneid énelőttem... Ne csinálj magadnak faragott képet, és semmi hasonlót azokhoz... ne imádd és ne tiszteld azokat, mert én, az Úr, a te Istened, féltőn szerető Isten vagyok. Az Úrnak, a te Istenednek nevét hiába fel ne vedd; mert nem hagyja azt az Úr büntetés nélkül, aki az Ő nevét hiába felveszi” (2Mózes 20). A Vigyázó és Szent sohasem engedi meg, hogy „hatalmassága ereje által dicsősége tisztességére” építsen Nabukodonozor.

Ezzel azonban már áttértünk az álom második, kevésbé szép részére. Itt a Vigyázó és Szent parancsol: „Vágjátok ki a fát, és vagdaljátok le az ágait, rázzátok le leveleit, hogy megtudják az élők, hogy a felséges Isten uralkodik az emberek birodalmán, és akinek akarja, annak adja azt, és az emberek között az alábbvalót emeli fel arra” (11, 14).

Ez az, amit nemzedékünk már több mint húsz éve egyre inkább megdöbbenve kénytelen elismerni: az Isten tisztességét őriző Vigyázó és Szent dolgozik. Lemetszi a fa büszke sudarát, s belemarkol a buja lombozatba. És nemcsak a magas fákat, de az alacsony bokrokat is egy észrevehető remegés reszketteti meg. Fejszéjének csapásait halljuk a népek erdejében. Eljön az idő, és talán nincs is olyan messze, amikor „a vadak alóla és a madarak az ő ágairól” (11) elmenekülnek.

Nabukodonozorról azt mondja az Írás, hogy háza nyugodt békességéből és vára kényelmes jólétéből felzavarták és kivetették a pusztára, ahol az ég harmatában, vas- és ércláncokba verve kellett neki élnie, és Isten kivette az ő emberi szívét és baromszívét adott neki. Addig kellett száműzetésben maradnia, kint a műveletlen vadonban, „míg nem szőre megnöve, mint a saskeselyű tolla, és körmei, mint a madarakéi” (30).

Azt, hogy ez a prófétai szó mennyire teljesedett már be nemzedékünkön és korunk hatalmasain, és hogy mi az, ami még csak a jövőben teljesedik be, mindezt mi nem tudhatjuk. Egyszerűen csak annyit állapíthatunk meg, hogy teljes súlyával nehezedik az ítélet reánk. Vagy még csak a kezdet kezdetén vagyunk? Az első hét időben? Az ember, ha átlépi az emberi határokat és nem hallgat a Vigyázóra és Szentre, végül minden emberi határ alá süllyed, baromszívét kap és viselkedésével az állatokhoz aljasodik le. Az istentelenné vált műveltséget és keresztyénellenessé vált, túlfokozott műveltséget hordozó ember végül is úgy viselkedik, mint valami vadember. A művelt ember mindenkori büszkesége: a festett, illatos és kisütött haj úgy kezd nőni, mint a saskeselyű tolla, és a „manikűrözött” körmök a madár karmaihoz hasonlítanak. Az ínyencet pedig kivetik bő zsírú vagy vegetáriánus konyhájából, és boldog lehet, ha az ökrökkel füvet vagy a disznókkal moslékot zabálhat: „hogy megtudják az élők, hogy a felséges Isten uralkodik az emberek birodalmán, és akinek akarja, annak adja azt, és az emberek közül az alábbvalót emeli fel arra” (14).

De ezzel még nem magyaráztuk meg teljesen ezt a részt. (Ki az, aki ezt valaha is teljesen megmagyarázhatja?) Még van valami ebben a részben, ami nélkül nem lett volna bátorságunk arra, hogy alapigéül válasszuk. Ahogy koromfekete, zivataros éjszakán az egymást kergető felhők között előbukkan egy magányos kicsi csillag, úgy bukkán elő itt is egy csillag ebben a legsötétebb ítélettől terhes fejezetben. Csupán egy csillag. De csillag! Aki figyelmesen és kitartóan követi ezt a csillagot, az meg fogja látni, hogy végül is megállapodik egy kunyhó felett, melynek istállójában – amikor a sötétség nagy volt, és bűn és halál'árnyékai feketén nyíltak végig a földön – megszületett egy gyermek.

Dániel ezt a lelkipigozozói tanácsot adja a királynak: „Ó, király, az én tanácsom tessék néked, és vétkeidtól igazság által szabadulj és a te hamisságozdotól a szegényekhez való irgalmasság által” (24). Dánielnek így kell beszélnie. Ezt a tanácsot is Isten adja a próféta szájába. Ezért helyes a tanács, és a legjobb, amit a királynak adhat. Isten azonban Dániel után sem szűnt meg beszélni. Évszázadokig tartó hallgatás után, amikor „igen ritkán volt az Úrnak kijelentése”, az Újszövetségben apostolok ajkán

keresztül tovább beszélt az Isten. Tanácsához ma, az Újszövetség fényében, hozzáfűzheti Dániel kiegészítés- és magyarázatképpen: a te igazságod – „és ha vagyonedat mind felélted is, ha testedet tűzre adod is” –, igen, a te igazságod sohasem szabadíthat meg bűneidtől, és gazságodból nem emelhet ki. A nagy világon nincs több hely, hol bűneidtől és gazságodtól megszabadulhatnál, csak egy; ez a hely, ahol egy egészen más király hagyta, hogy bűneid sokasága miatt láncba verjék, kivigyék a pusztába, gyötörjék és félrelökjék. De ha azután igazán és valóban megszabadulsz, egészen megszabadulsz a te bűneidtől, teljesen a Jézus Krisztus által, akkor menj el a szegényekhez és bizonyítsd be Isten iránti háládat azzal, hogy egész életedben, soha nem lankadva, teljes erőddel jót cselekszel és adakozol. Ez az a csillag, mely előbukkan ennek a résznek sötét egén. Ezt a csillagot láthattuk már az első részben is, ott, ahol megállapítottuk: „Isten ada”.

Ez a betlehemi csillag.

De a kegyelem, amelyben a gyarló király részesül, nem abból áll, hogy mint egy varázsütésre megszabadul gonoszsága és bűnei következményeitől, mintha soha semmi rosszat nem tett volna. Nabukodonozornak addig kell hordoznia gonoszságának sok és fájdalmas következményét, amíg „hét idő múlik el felette” (29). Nabukodonozor vállalja ezeket a következményeket. Végre hajlandó az igazi és alázatos bűnbánat útján járni. Ezen az úton kézen fogva vezeti Isten, az az Isten, aki megfenyíti őt, mert szereti:

„És az idő elteltével én, Nabukodonozor, szemeimet az égre emelém, és az én értelmem visszajöve, és áldám a felséges Istent és dicsérem és dicsőítém az örökké élő, kinek hatalma örökkévaló hatalom és országa nemzedékről nemzedékre áll. És a föld lakosa olyan, mint a semmi; és az ő akaratja szerint cselekszik az égben és a föld lakói között, és nincs, aki az ő kezét megfoghatná és ezt mondaná neki: Mit cselekedtél?” (31, 32)

Sok csodálatos dolgot mond el nekünk addig Dániel könyve. De álljunk meg itt, és figyeljük szótlánul a kései bűnbánat nagy csöndes csodáját, amint az egy hajdani kényűr szívében hatalmasan végbemegy. Ennek a résznek a végén egy ígélet áll, mely olyan világos, mint az éjszaka után az új nappalt hirdető hajnalpír. Isten nem akarja elpusztítani Nabukodonozort, ő nem akarja a bűnös halálát, hanem azt, hogy éljen a bűnös és szolgáljon neki. A fa tönkje, a fának egy gyökere megmarad. Isten könyörületességébe fogadja és megáldja azt az uralkodót és államférfit is, aki szolgálja és tiszteli őt. A magas fáktól is azt akarja Isten, hogy „idejekorán megadják gyümölcsüket” (Zsolt 1,3). Ezért fejezi be szavait végül a király így: „Abban az időben visszatérek hozzám az én értelmem, és országom dicsőségére az én ékességem, és méltóságom is visszatérek hozzám, és az én tanácsosaim és főembereim fölkeresének engem, és visszahelyeztettem az én országomba, és rendkívüli nagyság adatott nékem. Most azért én, Nabukodonozor, dicsérem, magasztalom és dicsőítem a mennyei királyt: mert minden cselekedete igazság, és az ő útai ítélet, és azokat, akik kevélységben járnak, megaláztatja” (33, 34).

Itt megszűnik Nabukodonozor birodalma. Feltűnik az új ég és az új föld. Itt azzal a dicsőséggel találkozunk, amely húsvét reggelén a sírokon túl felragyog. Itt, Nabukodonozor birodalmának a végén kezdődik el az a másik birodalom, amelyről azt mondja az Írás:

„Hasonlatos a mennyeknek országa a mustármaghoz, amelyet vévén az ember, elveté az ő mezejében; amely kisebb ugyan minden magnál; de amikor felnő, nagyobb a veteményeknél, és fává lesz, annyira, hogy reászállanak az égi madarak, és fészket raknak ágain” (Máté 13,31–32).

Ez az egyetlen fa, melynek a Vigyázó és Szent megengedi, hogy koronája az égig nőjön és ágai a föld széléig nyúljanak. Ámen.

Fordította: Nagy István

Adventi prédikációk

Bustya Dezső

Kit várunk?

Alapige: Máté 11,2-6
Bibliaviasítás: Ézsaiás 40,1-11

Mindnyájan adventi emberek vagyunk. Nemcsak a hívők, hanem általában minden ember. Az adventi ember jellemzője a várákozás, a léleknek a jövődő felé való feszülése. Ez általános emberi tulajdonság. Mindenki vár valamire, mindenki vár valamit a jövődődtől, s ez a várákozás vagy beteljesül, vagy nem. A sok beteljesületlen várákozás keserűvé teszi a szívünket, rezignáltakká, kiábrándultakká válunk. Mindez azért van, mert Isten adventje és az emberi várákozás különbözik egymástól.

1. Keresztelő János kimondottan adventi ember. Isten eszköze, a Messiás útkészítője. Ám ő is csak ember, elképzelésekkel, vágyakkal teli ember, mint mi. S amikor elképzelései beteljesületlenek maradnak, elkezd kételkedni. Börtönbe kerül, és ott Jézus csodás tetteiről hall. Ezek a csodák arról beszélnek, hogy ő a megígért Messiás. De János továbbra is a börtönben marad, Jézus nem szabadítja ki onnan, s a fogoly szívén eluralkodik a kétség. Valóban te vagy-e az, akit várunk? Te vagy-e az, aki eljövődő, vagy mást várunk? Beteljesedett-e Isten ígérete, vagy még csak ezután fog beteljesedni? Ki fog engem kihozni a szomorú fogságból?

Kedves testvérek, íme, itt van az adventi úttévesztés gyökere: várákozásunkban mindig a magunk rövid életére nézve keressük a megoldást. Isten ajándéka pedig több, mérhetetlenül több a mi apró, pillanatnyi szükségjeink megoldásánál.

Ebből a szempontból nézve azt látjuk, hogy maguk a tanítványok is Jézustól valamit vártak, de nem Jézust magát várták. Jakab és János azt várta, hogy Jézus már most megígérje a mennyei dicsőségben az első helyet számukra. A mennybemenetel alkalmával meglepetve kérdik: hát nem következik most már az Izráel helyreállítása? Mi azt gondoltuk, hogy te ezért jöttél! Mi Izráel reménységének a beteljesítését vártuk volna tőled.

Nekünk is az a nagy nyomorúságunk, hogy Jézustól, Jézus segítségével valamit várunk. Azt gondoljuk, hogy ő végeredményben azért jött, hogy a mi várákozásunkat beteljesítse! Nem magát Jézust, az Isten Fiát, nem a bűnbocsánatunk és örök életünk Messiását várjuk. Ennek megvilágítására hadd mondjak el egypár esetet.

„Én ugyan már régóta nem hiszek Istenben – mondta egy szülő –, de most lesznek a felvételi vizsgák. Tessék azért imádkozni, hogy a gyermekemet felvegyék az egyetemre.” Nem sajátos reménység, várákozás ez? Segítségét szívesen elfogadunk attól az Istentől, attól a Jézustól, akiben ugyan nem hiszünk, de azért megpróbáljuk ezt is!

Valaki egyszer a Jézus nevében kért egyik embertársától segílyt. Az illető adott ételt is, ruhát is, és melléje odatett egy Újtestamentumot is. „Ezt talán tessék másnak adni, én effélével nem foglalkozom” – mondta a megsegített. Jézus nevében kérte a segílyt, de Jézusra magára nem volt szüksége. Milyen „hitvallása”, egyáltalán milyen belső lelki tartása lehet egy embernek, aki nyíltan megmutatja: a Jézus nevére való hivatkozás csak ürügy. A Jézus segílytje jól fog, de reá magára nincs szükség!

Többször megtörtént, hogy itt a templomban egy-két ember pont olyankor keresett, amikor nem állhattam azonnal szóba velük, mert épp a szószéken voltam. Nem ültek le, inkább elmentek, és visszajöttek egy óra múlva. Ők azért jöttek, hogy megbeszéljék a lelkésszel, hogy szépen eskesse meg a fiatalokat vagy hirtelenében konfirmálja meg a konfirmálatlanul maradt gyermekeket, tehát valami személyes vagy családi ügyet akartak elrendezni – de ha a lelkész éppen foglalt, hát akkor visszajövünk később. Eszükbe sem jutott, hogy úgy is lehetne várákozni, hogy kivételesen, legalább most az egyszer – részt vegyjenek a gyülekezeti istentiszteleten. Nekik egy bizonyos ügyben kellett segílyt, de a legfőbb segílyt, az evangélium már nem kellett nekik.

„Beállnék egyháztagnak, ha az egyház adna sírhelyet” – mondja sok református testvérünk. „Fizetnék én szívesen fenntartói járulékot is, ha valaki házhoz jönne érte.” Kérdem: évente 200 napon összesen 300-nál is több istentiszteletet tartunk, olyan nagy dolog volna ezek közül egyre eljönni? A templomban hátha kapna is valamit a pénzért a kedves testvérünk. „No, arra már nincs időnk” – ez a gyakori felelet...

Valljuk be, fonák hit, visszas élet, pogány magatartás a mienk. Ha Jézus nevében valami anyagi előnyre lehetne szert tenni, ha vele valamit el lehetne intéztetni, ha nyomorult életünk szekerét a kátyúból kirángatná, ez nekünk nagyon megfelelne, ezt várjuk, ezt igényeljük. Ezt a valamit igen, de őt magát már nem. Mennyivel vagyunk hát különbek a primitív embernél és az ő bálványainál? Ha megsegítesz a vadászatban, jó, ha nem: eldoblak, nincs szükségem rád. Valljuk be, minden mást inkább várunk, mint őt, minden mást inkább várunk, csak azt nem, amiért eljött e világba!

2. Jézus úgy felel Keresztelő János követeknek, hogy tényekre mutat rá. A vakok látókká lesznek, a sánták járnak, a poklosok megtisztulnak, a halottak feltámadnak, és a szegényeknek az evangélium hirdetik. A Jézus csodás tetteiben Isten maga ad bizonyosságot arról, hogy Jézusban itt van, hogy Jézusban eljött a megígért Szabadító. A csodás tettek: messiási jelek. Jézus nem azért jött, hogy csodákat tegyen, neki ennél nagyobb küldetése van. Neki szenvednie kellett és meg kellett halnia a kereszten. A csodás tettek csak jelek voltak Jézus megváltói küldetése mellett! Amikor Jézus testben köztünk volt, nem nyitotta meg minden vaknak a szemét és nem támasztott fel minden halottat és nem gyógyított meg minden beteget. Nem csodatevőnek jött, hanem Megváltónak, bűnből és kárhozatból való Szabadítónak! De akiben Jézus tettei nyomán hit ébredt, az nagyobb ajándékot nyert, mint akinek elmúlt a süketsége vagy a némasága. Mert nem néhány földi esztendőre, hanem az örök életre nyert ajándékot.

Ezt kellett megértenie Keresztelő Jánosnak ott a börtönben. A fogságból ugyan nem jössz ki, sőt a földi életedet is elveszi Heródes, de az én tetteim a bizonyosságok arra nézve, hogy én a halálból is felkeltelek, hogy én igazi életet, örök életet adok néked. Felelet ez a tanítványoknak is: ti itt akartok elsőséget? Aki itt első, ott, az igazi életben, utolsó lesz. Aki valóban első akar lenni, az itt a földön legyen utolsó, legyen mindenkinek szolgálja. És ez számunkra is felelet. Lehet, hogy sok vágyad nem teljesül, vagy nem úgy teljesül, ahogy azt te szeretnéd, de a legfontosabbat elvégezte érted Jézus a kereszten. Ehhez a nagy ajándékhoz képest milyen semmiségek a te kívánságaid, amiknek a teljeseződéséből vagy nemteljeseződéséből akarod megállapítani, hogy van-e Isten, s hogy tényleg közénk jött-e Isten az Úr Jézusban.

Egyszer egy filmszerepben azt mondta valaki: akkor fordítottam hátat egész életemre az Istennek, amikor egyszer gyermekkoromban egy kirándulásra készültem és fel akartam venni az új ruhámat. Előző nap azért imádkoztam, hogy szép idő legyen – és másnap egész nap zuhogott az eső. Hát ilyenek a mi várakozásaink. Isten, ha vagy, akkor add, hogy holnap süssön a nap. És ha nem süt, akkor vége a mi hitünknek. Mert Isten nem az, akinek mi gondoltuk. Nem az én vagy a te személyes rendelésed szerint kormányozza az időjárást, az emberek sorsát vagy a világot!

Testvérek, ezt az egyet tanuljuk meg a mai istentiszteleten, ha eddig nem tudtuk volna, most ezt az egyet vigyük magunkkal: Jézusban nem a mi igényeink, hanem Isten ígéretei teljesedtek be. Ez igaz ma és igaz lesz a világ végezetéig. Szeretném nagyon aláhúzni ezt a mondatot. Nem a mi váltakozó kívánságaink, szeszélyeink szerint vezet bennünket Isten, hanem az ő ígéretei szerint.

Hogyan várjuk a karácsonyt? Emberi igények, vágyak beteljesedéséért? Előre megmondom, aki ezt várja, csalódní fog. Hogyan várjuk magát Jézus Krisztust és a vele való találkozást? Ha a magunk igényeivel készülünk erre, csak megbotránkozunk. De aki a hit bizodalmaival közeledik Jézushoz, az boldog ember. Ezt jelenti számunkra Jézusnak ez a mondata: „...boldog, aki énbennem meg nem botránkozik”. Ma talán így mondaná: boldog, aki nem csalódik bennem, aki nem ábrándul ki belőlem, aki nem fordul el tőlem. Akinek minden kicsinyes várakozáson túl, az igazi nagy örömet az jelenti, hogy „megszületett Megváltója a bűnös világnak”, hogy megszületett az én Megváltóm!

Lehet, hogy életed eddigi idejében inkább vágytál a Jézus segítségére, mint magára Jézusra. De egyszer egészen bizonyosan eljő az az idő, amikor egyedül óréá fogsz vágyakozni. Mert elmúlik az étvágy, a dicsőség vágya és az érvényesülés vágya, csak egy vágy marad: a földi végen túl vele lenni, vele élni! Lehet, hogy túl későn ébred fel sok emberben ez a vágy. Ma azért ünnepelhetünk és ünnepelünk adventet, hogy kezdjük el Jézust magát várni. Ne a segítségéért, hanem önmagáért szeressük. Mert ő is így szeret minket. És ez a várakozásunk célba fog érni. Ámen.

Geréb Zsolt

Szorongások között

Alapige: Ézsaiás 26,12-19
Bibliaviasás: Lukács 1,68-75

Ellenség, szorongás, fájdalom, nyomorúság jellemzi azt a helyzetet, amelyben Izráel népe ezt az imádságot elmondta: „Ó, Uram! a szorongásban kerestek téged, és halk imádságot mondtanak, amikor rajtuk volt ostorod.” Az évszázadok folyamán hányszor és hányszor fordult hasonló helyzetben Istenhez az ő népe, halk imádságot mondvá a szabadulásért. Ilyen helyzetben emeli fel Juhász Gyula is a szavát a következő sorokban:

Nyomorok mélyéből, bánatok éjéből,
Fölkialtunk Hozzád a kietlenségéből,
Ura seregeknek, atyja igazaknak,
Mutasd meg hatalmad földi hatalmaknak.
Vérünket ontottuk, könnyünket öntöttük,
Rettenetes évek zúgtak el fölöttünk,
Fejünk koronája lehullott a porba,
Reményünk vetését vihar eltiporta.

Jöjjön a hajnal
Új diadallal,
Jöjjön az élet,
Szóljon új ének,
Hallelujázzon
Minden e tájon!
Kelettől nyugatig neved áldja minden.
Régi fényt, új lángot adj nekünk, nagy Isten!

A szorongás és a fájdalom a mi számunkra sem ismeretlen. Isten egy népet, egy nemzedéket sem kímél meg a próbáktól, és a jövőben sem fog megkímélni egy generációt sem a szenvedésektől. Éppen ezért az Ige fényében nézzük meg, hogy mit cselekedett Isten népe a próbák idején, mit tehet ma és mit tehet a jövőben a szorongatott helyzetekben.

A már idézett 16. vers szerint Isten népe a szenvedések között az Urat kereste, Istenhez fordult imájával. Mielőtt azonban felemelték volna szavukat Istenhez, sok más néphez és sok más emberhez hasonlóan megpróbálkoztak segíteni saját magukon. A próféta nem tagadja azt, hogy az ószövetségi nép is először saját erejéből kívánt szabadulást szerezni magának. Ez az önálló próbálkozás azonban nem járt sikerrel. Erről az erőlködésről maró öngyűnylyal ezt mondja a próféta: Miként a terhes asszony a szülés előtt vajúdik, felkiált fájdalmában, olyanok voltunk előttd. Mint a terhes asszony vajúdtunk, de haszontalanul, szabadulást nem hoztunk e földnek.

A nép ezen tehetetlenségét látva hirdette a felszabadító üzenetet: „Uram, te adsz nekünk békességet, hisz minden dolgaikat megcselekedted értünk.” Amit a gyülekezet nem tudott megtenni, a szabadítást a szorongásban, a felemeltetést a meg-

próbáltatásban a békességet a háborúságban, azt megadja Isten nekünk, hisz minden dolgainkat megcselekedte értünk.

Ebben az Igében Isten úgy mutatkozik meg, mint élő személyes Úr, aki törődik velünk és munkálkodik érettünk. Kilép az örökkévalóságból, és alászáll a mi életünkbe, éppen a mi szorongásaink, vajúdásaink, fájdalmaink közé. Magára veszi szenvedéseinket, hogy elhordozza azokat, érettünk; magára veszi fájdalmainkat, hogy legyőzze azokat érettünk; magára veszi félelmünket, hogy megszabadítson minket.

Isten e szabadító művét Izráel népe sokszor megtapasztalta a múltban. Így az Egyiptomból való szabadulás, a pusztai vándorlás és az Ígéret földjére való bevonulás alkalmával. Amikor Isten nagyságos dolgaira emlékeztek a múlt eseményeiben, akkor biztosítékot, zálogot, jelt fedeztek fel arra nézve, hogy Isten a jövőben is mindent megcselekszik érettünk, szabadulásukért és megváltásukért. Az üdvtörténet ezen eseményei képezik a mai nemzedék reménységének és alapját is. Istennek ezek a tettei azt hirdették az Ézsaiás korában élő gyülekezetnek és egyben itt és ma a mi gyülekezetünknek is, hogy amint Isten a múltban megszabadította az ő népét, úgy a jövőben is meg fog cselekedni mindent azokért, akik benne bíznak és az ő nevét segítségül hívják.

Mennyire különbözik a próféta látásmódja az önmagában bízó ember látásmódjától! Az önálló ember mindent maga akar kivívni, Isten segítsége nélkül. Mindenben a maga erejére, képességeire támaszkodik, mert úgy véli, hogy saját adottságai elégségesek arra, hogy legyőzze az élet nehézségeit és biztosítsa magának a jólétet és a boldogságot. Ha ez az autonóm ember valamit elér az életben, önmagát ünnepli, önmagát magasztalja, mert azt gondolja, hogy ő volt a siker kovácsa. Ezért minden babért, minden érdemet magának tulajdonít.

Hányszor esünk mi lelkipásztorok is abba a hibába, hogy a gyülekezetben elért eredményeinket úgy tüntetjük fel, mintha azok a saját rátermettségünk, arravalóságunk egyenes következményei lennének. Szolgálatunk határpontjain felsoroljuk mindazt, amit a gyülekezet elért 10–20–30 év alatt, legyen az belső vagy külső növekedés, és úgy nézünk eredményeinkre, mintha az előrehaladás e látható jegyei mind a mi dicsőségünket hirdetnék.

Ez az Ige arra figyelmeztet minket, hogy tekintetünket fordítsuk el magunktól és egy rajtunk kívül eső pontra, Istenre irányítsuk, ahonnan jön a mi szabadításunk. Lásuk meg, hogy már a múltban is Istentől jött minden jó adomány és tökéletes ajándék (Jak 1,17).

A próféta nem azt akarja mondani, hogy Isten mindent nélkülünk cselekedett meg. Nem azt állítja, hogy az ember részvétele elhanyagolható tényező az üdvtörténet rendjén. Isten üdvtervének megvalósításában a maga tetszése szerint az ember munkáját is igénybe veszi. Isten és az ember együttműködését az írni tanuló kisgyermek képével szemléltethetjük. Amikor a kisgyermek levelet akar írni, akkor az édesanyja megfogja a kezét és együtt írják a levelet. Az írás a gyermek írása, de mégis az édesanya keze ír, amelyik átfogja a gyermek kezét. Isten Izráel történetének a lapjait írta oly módon, hogy megfogta a nép vezetőinek a kezét és együtt vívták a küzdelmet az ellenség ellen.

Az Egyiptomból való menekülés alkalmával például azt látjuk, hogy Izráel népe vonult ki a szolgátság házából, de Isten volt az, aki a népet kiszabadította. Az ígéret földjének elfoglalása rendjén szintén azt látjuk, hogy Izráel népe volt az, amelyik körülvette Jerikó várfalát, de Isten volt az, aki a kaput megnyitotta, szabadá téve ezáltal a városba való bemenetelt. Az Amálek elleni küzdelem, mely a két esemény közötti időre, a pusztai vándorlás idejére esik, még jobban szemlélteti a fenti igazságot. A csatát Józsué katonái vívták a völgyben Amálekkel, de a valóságban az ütközet nem a csataterén dőlt el. Izráel küzdött, de az Úr volt az, aki a győzelmet kivívta, aki megesküdü, hogy harca lesz Amálek ellen, nemzetségről nemzetségre (2Móz 17,16).

Pál apostol az új szövetség népére vonatkoztatja mindezeket, amikor a Római levélben azt írja: „A békességnek Istene megrontja a sátánt a ti lábaitok alatt hamar” (Róm 16,20). Tehát a békesség Istene tapodja le, győzi le a sátánt a mi lábaink által.

Isten viaskodik a sátánnal, ebben a küzdelemben az ember is részt vesz, de csak úgy, mint Isten üdv munkájának eszköze.

A próféta tehát a mi figyelmünket is erre az Istenre akarja irányítani, aki érettünk munkálkodik és érettünk mindent megcselekszik, ami az üdvösségünkre való. Az Ige által minket is arra akar indítani az Úr, hogy szorongásainkban, bajainkban tudjunk mi is hozzá fordulni, a szenvedések között mi is tudjuk az Urat keresni, amikor pedig rajtunk van az ostrom, akkor tudjunk halk imádságot mondani hozzá.

Mivel a próféta úgy látja Istent, mint érettünk munkálkodó Urat, ezért ezt az Igét adventi ígéretnek tekintjük, amely előrenéz Jézus Krisztusra, akiben Isten alá szállott a földre és magára vette a mi szenvedéseinket, fájdalmainkat és szükségünket, hogy megismerje azokat és segítséget nyújtson nekünk e terhek elhordozásában és legyőzésében. Jézus Krisztus szenvedésében, halálában és feltámadásában Isten mindent nekünk ajándékozott: a megváltást, a megigazítást és a békességet, ahogy az Igénk mondja (Róm 8,30–32).

Zakariás imádsága bizonyosság afelől, hogy az újszövetségi gyülekezet úgy tekintett Jézusra, mint akiben az ószövetségi ígérek beteljesedtek. Imádságában azért áldják az Urat, mert meglátogatta és megváltotta az ő népét, mert azért szabadította meg őket az ellenség kezéből, akik gyűlölték őket, hogy félelem nélkül szolgáljanak neki (Lk 1,68–75).

Az ószövetségi imádság beteljesedése nekünk is bizonyosságot ad arra nézve, hogy Isten a mi imádságunkat is meghallgatja. Isten hatalmas tettei, amelyeket Mózes idejében cselekedett, nagyon távol vannak tőlünk. Ezért nem érintenek minket közelebről.

Istennek a Jézus Krisztusban véghezvitt tettei azonban minket is érintenek. Isten Jézus Krisztusban Atyánkká lett, és nekünk ajándékozta a fiúságot. Jézus Krisztus által megváltott minket bűneink fogságából, és nekünk ajándékozta a bűnbocsánatot. Jézus Krisztusban megbékéltette magával a világot, nem tulajdonítva nekik az ő bűneiket (2Kor 5,19). Krisztus eljövetelel kezdődött el Isten uralma közöttünk.

Az ószövetségi gyülekezethez hasonlóan mi is adventi gyülekezet vagyunk. Mi azonban Krisztus második visszajövetelét várjuk. Jézus ígéretében bízva várjuk azt az Istentől kirendelt időt, amikor ő újra eljön, hogy teljességre vigye Isten országát a földön. A mai Ige ebben a várakozásban akarja megerősíteni a mi hitünket. Arra buzdít, hogy ne adjuk fel reménységünket és ne hagyjuk abba a Jézus eljöveteleért és szabadításáért mondott imádságunkat: Jövel, Uram Jézus (Jel 22,20). Ámen.

László Dezső

A kegyesség titka

Alapige: 1Timóteus 3,16

Bibliailvasás: Filippi 2,5–11

Évek hosszú sora óta mindig különös örömet jelent nekem, ha a gyülekezet ajkán felzendül az adventi ének: Szállj, szállj magasra, szíveink reménye, vezess el minket Jézusunk elébe! Annyi melegség, biztatás, hívogatás, remény és fény ömlik az énekből a szívembe! Gyermekekori karácsony előtti angyalvárások jutnak eszembe, valahányszor ennek az éneknek hangjainál megkezdődik a Krisztus-várás, az adventi időszak. Nem is tudnám elgondolni, hogy advent első vasárnapján más kezdőéneket diktáljak a gyülekezetnek. Úgy szeretném, ha mindnyájan velem együtt ilyen nagyon szeretnétek ezt az éneket, és annak felcsendülése nemcsak az én, hanem a ti életetekben is eszményné változnék és kétfelé osztaná az esztendő napjait. Ha megfigyeltétek, a pünkösd óta tartott prédikációkban a legkülönbözőbb életkérdésekről beszéltünk, kerestük azt, hogy mit felel Isten Igéje, maga Krisztus a mi életünk súlyos, nagy kérdéseire. Eddig az életünk kérdéseire hoztuk Krisztus világosságát, felőle, az ő szemével néztük életünk kérdéseit; ezzel az adventi vasárnapjal azonban megfordul a tekintet: mostantól kezdve mi nézünk őreá, keressük az ő életének, szolgálatának, hatalmas nagy

művének titkait. Elindulunk elébe, mert tudjuk, hogy „Jön már a Jézus, a mi sziklavárunk”.

A keresztyén embernek egyaránt szüksége van arra, hogy a maga életkérdéseit Krisztus elé állítsa és másfelől magát Krisztust szemlélje rajongó hittel és odaadó szeretettel. Ennek a két tekintetnek a helyes aránya adja meg a keresztyén élet egyensúlyát.

I.

Ha advent első vasárnapján tekintetünk Krisztus személyére és nagy művére irányul, föl kell tennünk magunknak a kérdést, hogy miért van szükségünk Krisztusra, mi az ő személyének jelentősége életünkben.

A mai embert az jellemzi, hogy minden tekintetben teljességre, latinul totalitásra törekszik. Ez azt jelenti, hogy életét minden vonatkozásban ki akarja szélesíteni, ki akarja teljesíteni. Az ember életének teljességéhez szervesen hozzátartozik, hogy minden testi és lelki képességét kifejlessze; minél inkább megismerje és tudásának hatalma által a maga céljaira leigázza a természetet; és megalkossa azokat a közösségeket, amelyekben létét leginkább biztosítani tudja. Egyet azonban nem szabad elfelednünk, nem lehet az ember élete addig teljes, amíg nem kerül egészséges, meggazdagító viszonyba élete teremtőjével, megtartójával és megváltójával: Istennel. Sőt, azt kell mondanunk, hogy az embernek önmagával, a másik emberrel és a világgal való viszonya sem lehet addig teljes, amíg az ember Istenben meg nem találja teljes életének egyensúlyát. Az ember nem elég önmagának, és az embernek nem elég a másik ember és a világ. Létének gyökere, alapja, éltető forrása mindezek mögött Istenben van, A teljes ember csakis Istenben, Isten által és Isten dicsőségére élő ember lehet. Ezt az Istennel való életet nevezzük vallásnak, régi szóval, az Ige szavával kegyességnek. Nemcsak a keresztyén életnek, hanem általában az emberi életnek is központját képezi az Istenhez való élő viszonyulás, a kegyesség.

A mai ember sértőnek tartja, ha őt kegyesnek nevezik, pedig büszke arra, hogy totális gondolatai, tervei vannak, hogy ő mint új arcú ember totális világnézet alapján totális mozgalomhoz tartozik. A teljességre való törekvés, az élet minden vonatkozásának minél teljesebb kiélése: keresztyén kötelesség. A keresztyén vallás azonban éppen a teljességre törekvő ember érdekében hirdeti, hogy az ember csakis Istennel együtt, a benne való élet, a kegyesség által tud az igazi teljességre eljutni. A teljességre igényt tartó új embernek tehát, ha nemcsak látszat, hanem valóság szerint is komolyan teljes ember akar lenni, szüksége van a kegyességre, az Istennel való életre is.

Nos, az Úr Jézus Krisztusnak éppen az a jelentősége, reá éppen azért van szükségünk, mivel ő maga a kegyességnek a titka: ő az, aki életünknek Istenhez kapcsolása által úgy teszi életünket teljessé, hogy azt Istenben megalapozván, minden tekintetben meggazdagítja. Ennek a tételnek minden keresztyén ember előtt vitathatatlanul természetesnek kell lennie, nemcsak a tanítás, hanem a tapasztalat alapján is.

A mai keresztyén embernek nagyon világosan kell látnia, hogy az életünket Istenhez kapcsoló Krisztustól olyan ajándékot és lehetőséget nyer, mint senki mástól. Ez az Istennel való teljes életközösség, az igazi kegyesség: titok. Titok éppen úgy, mint az élet legalapvetőbb és legfontosabb tényei és vonatkozásai mind. Ez a titok azonban versengés, vitatkozás nélkül nyilvánvalóvá lett Krisztusban. Az adventi prédikációval megkezdődő sorozatnak éppen az a feladata, hogy ezt a titkot, a Krisztus által Istenben való életnek a titkát hozza hozzánk közelebb, és azt mutassa meg, hogy miképpen tudunk a Krisztusban való kegyesség által élni.

II.

A Bibliában aligha találunk még egy helyet, amely olyan tömören fejezné ki Krisztus egész életét, életének minden titkát, mint a mai alapige.

Figyeljük csak meg, hogy Krisztusnak az élete Igenk szerint milyen teljes és az élet minden körére, vonatkozására kiterjedő. Benne Isten megjelent testben, és ugyanakkor igazoltatott lélekben. Krisztus tehát mind a testi, mind a lelki élethez szervesen hozzá-

tartozik. Látták az angyalok és a róla szóló igehirdetés alapján hallottak róla a pogányok. Ő tehát egyben az angyalok és egyben az angyaloktól mérhetetlen távolban élő pogányok tapasztalatának tárgya. És végül hittek benne a világban, és felviteték az ég dicsőségébe. Egyaránt lakóhelye tehát neki ez a sötét világ és az ég fényessége. Ha jól figyeltünk, észrevehettük, hogy a mai Igében három ellentétpár mutatja a Krisztus hatóterületének teljességét, életének és művének totalitását. Egyfelől test, pogányság és világ, másfelől lélek, angyalok és mennyei dicsőség jelölik birodalmának területét. Csodálatos hatalomnak kell annak lennie, aki ilyen mérhetetlen ellentéteket és távolságokat tud áthidalni és valóban az élet, a teljes emberi élet vallása az a vallás, amelyet ez a világmindenséget, az élet minden vonatkozását átölelő Krisztus adott nekünk.

Mi a mai ünneppel elindulunk, hogy Krisztus hatalmas arányú életének minden egyes állomását aprólékosan végigszemléljünk. Hogyan öltött testet, viselte a testi élet terheit, hogyan szenvedett testében, hogyan gyógyította az emberek testét és lett feltámadása által teljes Úr a test felett. Hogyan lett a lélek királya, a Szentlélek hordozója, adományozója és kitöltője. Miképpen hódoltak neki az angyalok s takarták el orcájukat fényes ábrázata előtt. Pogány emberek és pogány népek válnak hívő emberekké és hívő népekké, mihelyt vele találkoznak. A tizenkét tanítvány félénk köréből a Szentlélek pünkösdi kitöltése világegyházat, világmozgalmat teremt, működni kezd a kovász és az egész tésztát kezdi megkeleszteni. Ha az Úr kegyelmes lesz hozzánk s megérnünk engedni húsvétot, áldozócsüdtörtököt, megláthatjuk, hogy miképpen emelkedik fel a dicsőségbe. S ha majd egykor az égbe térünk, meglátjuk őt úgy, amint van, teljes hatalmában és ragyogásában.

Advent első vasárnapján megnyílik előttünk ismét annak lehetősége, hogy ezt a teljes Krisztust szemléljük és ismerjük meg jobban, mint eddig.

III.

Krisztus világméreteket áthidaló, sokoldalú, dicsőséges szolgálata, minden változatlansága mellett is, csodálatos egységben összpontosul. Testet öltésének, lelki szolgálatának, megdicsőülésének egyetlen értelme van: kapcsolatba hozni Istennel az embert, az Istenben való élet irányában tenni teljessé az ember életét, egyetlen fundamentumban: Istenben adni egységes alapot az embernek. Igénk szavával élve: Krisztus azért jött, hogy bennünket kegyességre: Istenben való életre vezessen.

Ez az általa hozott kegyesség az ember számára nem szent egyoldalúság, hanem a legteljesebb élet. Élet, amely egyben testi és lelki, egyben angyali és földi, egyben evilági és e világ felett való. Nemcsak Krisztusban kerül csodálatos összhangba a test és a lélek, az élet pogány és angyali tekintete, a világ és a menny, hanem azoknak életében is, akik komolyan veszik az evangéliumot, akik elfogadják őt kegyes életük, Istenhez való viszonyuk teremtményének és fenntartójának. A gazdag Istenben való élet magától értetődően nem lehet elszűkített, szegényes emberi élet. A teljességnek Ura és Királya csakis teljes emberi életet adhat azoknak, akik előtte meghódolnak.

Úgy kell csodálkoznunk azokon az embereken, akik félnek Krisztustól, akik nem szeretik őt, akik úgy vélekednek, hogy az ő követése elszűkíti és megszegényíti az ember életét! Éppen ezért titok a szerinte való kegyesség. Többet, jobbat és teljesebbet ad, mint amit a kívülálló el tudnak róla és az őbenne való életről képzelni.

Hogyan lehet ez a kegyesség az enyém?

Ő a pogányok közt hirdettetett, és a világon hittek benne. Ő a róla való bizonyoságtételben jön közel hozzánk, férközik be a szívünkbe, ennek a beszédnek nyomán támaszt mibennünk hitet. Ha te, teljes emberi életre vágyódó ember, a legteljesebb emberi életet akarod a magad számára biztosítani, ennek az az útja, hogy nyitott füllel, engedelmeskedő akarattal állj oda, ahol róla szólnak, ahol ő jelenik meg! A benne való élet kisugárzása, belénk áradása az ő szaván keresztül történik. Ennek hallgatásához nem kell hit, hiszen maga ez a szó támasztja, teremti az azt felfogó „érzékszervet”: a hitet. Hallottad az Igéből: pogányok, hitetlen pogányok között hirdették őt, és a világban, ebben az eltorzult, gonosz és sötét világban hittek benne. Ő a testté lételen, a lelki győzelmeken, megdicsőülésen, a világmindenség minden

viszonyának és vonatkozásának átölelésén keresztül hozzád, a gonosz világban élő pogány szívű emberhez, a nélküle élő emberhez, a teljességre vágyó, de a teljességet, a harmóniát ugye megtalálni nem tudó emberhez jött közel. Neked hozza a teljes emberi élet lehetőségét, valóságát és ajándékait. Még a hitetlen pogányságod, e világban való léted, e világhoz való görcsös ragaszkodásod sem lehet akadálya annak, hogy ő beléd férkőzzék és életedet alapjaiban teremtsé újjá.

Ma nemcsak hallod mindezt, hanem az úrvacsorában látni is fogod. A kenyér mutatja az ő testté lételét, a bor az ő lelki hatalmát; ha eléje járulsz és élsz vele, lesújtva érzed, hogy mennyire pogány vagy, de egyben azt is, hogy egy rab angyal mozdította meg benned szárnyait; ebből a világból átnyúlsz abba a dicsőséges világba, ahol ő él, de ahol a helyet számodra már elkészítette. Az úrvacsorában eltűnik a test és a lélek, a pogányság és az angyali élet, a világ és a menny minden ellentéte, mert magát Krisztust, az élet ellentmondás nélküli teljességét veszed benne és általa, s te, aki úgy feszülsz, vonaglasz az életedet szörnyen tépő, ijesztő ellentétek, ellenséges erők karmai között, rátalálsz az életedet egységes alapra helyező új fundamentumra: Krisztusra.

Hitetlen pogány természeted, e világ szerinti léted sem lehet ennek akadálya. Mivel inkább beismered ezt, annál inkább beteljesül ma ez az Ige: hirdettetik miközöttünk, a pogányok között, hogy higgyünk benne mi, akik ebben a világban élünk. Ámen.

Makkai Sándor

A megváltott világ

Alapige: Ézsaiás 35,5-10

Bibliolvasás: János 6,63-69

A megváltott világ képe ragyog fel alapigénk tükrében. Így képzelte el, így hirdette azt a próféta annak a népnek, mely a Messiást várta.

Mi tudjuk, hogy ezek a látomások érzéki képei és pompázó elképzelései annak a lelki változásnak, amit a Megváltó eljövetele az emberek szívében hoz létre. De azt is tudjuk, hogy ez a megváltás nem kevésbé valódi, mint ha az érzéki világban történne. Tudjuk, hogy Jézus Krisztus isteni hatalma valóságosan új és dicsőséges világot teremt abban a szívben, ahol megszületik, sőt azt is tudjuk, hogy a szíveknek ez az újjászületése, eme második, dicsőbb, lelki világteremtés ki fog hatni ennek a látható világnak ábrázatára és életére is. A megváltott világ, az Isten országa lélekben születik meg, és aztán áthatja és megdicsőíti a mulandó világot is. A keresztyénség a lelkiség valóságának, sőt egyedüli valóságának mély átérzésén alapszik, s a keresztyén ember adventje égő szomjúság éppen a lelki világ valóságának megtapasztalása után. S ma inkább, mint valaha. A szörnyű romlás, amely testiekben és földiekben sújtott minket, elvette a világ látását a lelkiek valóságában, hallását a lélek igazságának hangjaiban és bátor, biztos járását a lelkiek országában. Vakok, süketek és sánták szomorú tömegévé tette lelki értelemben az emberiséget. Ez a legnagyobb átka a jelenvaló világnak. Ennek a szörnyű átoknak a terhét kell átérezni ahhoz, hogy ma adventet tudjunk ülni. Nem az a legszörnyűbb, hogy nem látjuk a világ politikai és gazdasági válságának kibontakozását, hanem hogy kialudt a reménység a lelki életünk láthatárán, hogy kétségbe kell esnünk a lelki életünk sorsa, jövődjé felől e világban, hogy gyermekeink jelleme és lelkisége előtt nem látunk biztató utat és nincs vigasztalásunk s megnyugvásunk, mert vaksötétség takarja el előlünk az élet minden tisztább és nemesebb lehetőségét. Már-már azt hisszük, hogy nincs is joga a léleknek reménykedni egy jobb világban, s hogy a szív ősi szomjúsága a maga szentsége után csak álom és mese... s a szívünkben hallott, süket csend ül; olyan, amilyen csak a legzordabb télen feketik reá a temető sírdombjaira. Nem hangzik fel belőle egyetlen biztató és felemelő szózat hangja sem: mintha már meg is fagyott volna. Bénán, sántán, té-tován botorkázva tántorgunk azon a mezőn, ahol a lélek hatalma és ereje kellene munkáljon bennünket, s már-már azt hisszük, hogy a jó, a szeretet, az önfeláldozás, a nemes keresztyén élet csupa hazug

ámítás és illúzió, s igaz csak ez a lelketlen vad, gyűlöletes testiség és önzés körülötünk. Nem tudom, ki mennyire érzi és fájlalja ezeket. De azt tudom, hogy a mi világunkban és rettenetes korunkban a halhatatlanságra teremtett lélek, a lelkiség haldoklik és az a borzasztó veszedelem fojtogatja az emberiséget, hogy megszűnik lelki teremtés lenni és állattá aljasodik. És ezért azt is tudom, hogy ma csak azok éreznek adventi gyötrelmeket és adventi szomjúságot, akik világunk e végzetes süllyedésében az emberi lélek isteni életét siratják és azt a Megváltót esengik, aki a világból elszálló lelkiséget visszaadja, jogaiba iktatja, kitepi a bűn szörnyű láncából és megtisztítva sárba, vérbe kevert menyasszonyi köntösét, odaülteti a világ trónusára, hogy így váltsa meg vele ezt a világot a bizonyos kárhozattól. Ezt a lélek által megváltott világot szomjúhozva kiáltunk az égre: Jövel, Uram Jézus!

I.

„Akkor a vakok szemei megnyílnak, és a süketek fülei megnyitattak, akkor ugrándoz, mint a szarvas, a sánta, és ujjong a néma nyelve!” Így rajzolja az Isten embere a megváltott világot. Lelkünk előtt megjelenik az evangéliumi történetek csodavilága. Látjuk a gyógyítót, a betegek isteni Barátját járni a vakok, süketek, bénák és némák szomorú tömegében, s látjuk felragyogni az előbb világtalan szemeket, látjuk az arcon a hallás-gyönyörét tükröződni, látjuk a bénák ujjongó ugrálását, és halljuk a némák egekre zúgó hálaénekét... s egyszerre érezzük a magunk lelki vakságának, süketiségének, sántaságának és némaságának szörnyűségét! Ó, áldott orvos, itt van a te végtelen, epedő és szájalmasan síró nagy munkameződ! Új látást, új hallást, új nyelvet, új mozgást vár tőled ez a gyöttrődő, beteg világ! – És ő, a Megváltó, valóban jön, és hozza ezt az új világot nekünk. Új látást ad, és íme, a sötét és reménytelen anyagvilág csukott vasajtói felpattannak és a halál börtönébe az örökkévalóság fénye árad: megvilágosodik a dolgok arculata, és mindenben fölragyog az a rejtett vonatkozás, amely Istenhez fűzi azt, ami véges. Új lehetőségek beláthatatlan sokasága nyílik meg a reménytelen lélek előtt! – Jön, és megnyitja a süketek fülét, s a földi zsisbvásár és harci láрма káosza mögül fölszendülnek az égi hangok: a Szentlélek bizonyágtételei, isteni tanácsok és parancsszavak; örök ítélet és örök helybenhagyás. Jön, és a sánta, béna lélek újra jár, tájékozódik, halad új irányokban és dimenziókban, amelyek eddig nem is léteztek számára. Krisztus így terem új világot: a régi mögött és a régi börtönében ad nekünk felfedező erőt. Ugyanazon dolgokat és viszonyokat teszi megváltott lelkünk számára újjá, megláttatván velünk az isteni alkalmakat benne, fölszabadítván számunkra a világ valódi hangjait, s megmutatván az élet irányát, amelyben haladnunk lehet és kell.

A próféta erőteljesen mutat reá, hogy a Krisztus megváltottjainak ez az új világ nem ábránd és csalódás, hanem valóság. „A pusztában víz fakad, és a délibáb tóvá lesz.” Hiszen igaz, hogy eddig is ábrándoztunk a szenvedő világ tikkadt pusztájának felvirulásáról és láttunk és űztünk délibábokat fényes jövendőről: de ha szívünkben ő egyszer megjelent és munkába kezdett: a puszta valóban felvirul, a szenvedésekből áldások fakadnak, s a sebek mélyén a lélek oázisai hajtanak ki, a délibáb tóvá, a reménység valóságává lesz.

II.

De mindennek a titka és kulcsa abban van, hogy a megváltott világban „ösvény és út lesz és szentség útjának hívatik”. A Krisztus megváltó csodája abban nyilvánul meg a mi számunkra, hogy a világot úttá teszi, mely Istenhez vezet. A régi világ azáltal lesz újjá, hogy móddá és eszközzé válik, amely által Istenhez juthatunk. Hiszen ez a világ eredeti célja. Azért teremtett, hogy hűséges és engedelmes útja, módja, eszköze legyen az emberek Isten felé növekvő életének. És azért lett útvesztővé, börtönné, pokollá, mert a bűn megvakította, süketé és bénává tette a lelkeket éppen a világnak igazi és eredeti céljával és lényegével szemben. Az elbolondított ember belevezetett a világba, rabja lett a világnak, amely a halhatatlan lélek iskolájául adatott! Mi lett ez a világ?... Élvezet, hatalom és dicsőség szemfényvesztője, ahelyett hogy az

örökkévaló lelki javak tükre lenne. Bosszú, gyűlölet, testvérgyilkolás, ahelyett hogy megbocsátásról, szeretetről és önfeláldozásról zengő hangszer lenne, bilincs és vesztőhely, ahelyett hogy nemes gondolatok, szent érzelmek és lobogó munka felszabadító és érvényesítő úthálózata lenne. Mi pedig, akik ezeket kívántuk és helyeseltük, a világot többé nem is tudjuk lényege szerint becsülni és felhasználni. Ezért kell e világból kipusztulnia a lelkiségnek és a szent kultúrának. De íme, ott, ahol a Megváltó Jézus megjelent, ösvény és út lesz: szentség útja ez a világ! Tükre Isten arcának, hangszere az örök evangéliumnak, csodálatos rendszere az isteni élet lehetőségeinek. Minden mozzanata egy szent szolgálatba olvad össze: a te lelkedet kibontakozni és Istenhez emelkedni segíteni! A föld akkor is föld, a pénz pénz, a fájdalom fájdalom s a test test marad, ha Jézus hatalma szívedbe költözött: de másként látod és hallod őket, és másként élsz velük. Mind a szentség útjának kövei lettek: uralkodva jársz rajtuk, és Istenhez vezetnek téged. Mert mi a szentség? Az, hogy minden ember tulajdonát és eszközét, a földjét, a pénzét, a testét, a fájdalmait, örömeit, az egész valóját odaadja az Isten akarata alá és rabságába. Odaadja, mint üres edényeket az Úrnak, hogy Szentlelkével töltsse be őket.

Ez a megváltott világ törvénye és igazsága. Bizonyos és csalhatatlan igazsága, de csak azoknak, akik átadják neki magukat. Mert azon az úton, mely Istenhez vezet, tisztátalan nem mehet át. Isten gyermekeinek oly egyszerű és természetes út lesz e világ, hogy „még a bolond se tévedne el rajta”, de tisztátalan szíveknek egyszerűen nem léteznek, vakok, süketek és bénák maradnak vele szemben továbbra is.

Mert hiszen ez az úttá lett világ a hit csodája, mindenben ellentéte az emberek rendes útjainak, amelyen megszokott céljaikat kergetik. Az emberek útja: a pusztító vadállatok útja; az erőszaké, amellyel átgázolnak másokon, hogy célt érjenek. Milyen szörnyű állapot, hogy ez az életút természetessé és mindennapivá lehetett!... De a megváltottak útján nem található kegyetlen vadállatok: szelídség és szeretet útja ez, bolondság és botránkozás a világ előtt, de Isten hatalma és dicsősége nekünk, akik megtartatunk.

Az Isten nélkül való világ útvesztője ott tükröződik a világ gyermekeinek zavart, tétova, felkorbácsolt és tajtékzó lelkében. A megváltott világ isteni útja pedig ott ragyog fel az új embernek, a második Ádámnak, a teremtettség kimetszett bélyegének, Jézus Krisztusnak szívében! Ez a szív azt sugározza és dobogja feléd: Én vagyok az út! Senki sem mehet az Atyához, ha nem én általam!...

Adventi szívekből hadd keljen alázatos, boldog visszhang: „Uram, kihez mehetnék máshoz? Örök életnek beszéde van tenálad, és mi elhittük és megismertük, hogy te vagy a Krisztus, az élő Istennek Fia!” Ámen.

(1921)

Nagy István

Jön a vőlegény, jöjjünk elébe

Alapige: Máté 25,5-7

Bibliaalvasás: Máté 25,1-13

Jézus a mennyeknek országa szemléltetéséül szép példázatokot mondott. Egészen érthetővé akarta tenni, hogy ez vele elközelgett, benne teljes uralomra jut, és mit kell tennünk nekünk megnyeréséért. Az egyik példázatot felolvastuk, ebben arról van szó, hogy jön a vőlegény a menyasszonyhoz, hozza az örömet: örökre együtt lesznek. A Bibliában több helyen előfordul Jézus ilyen megnevezése: vőlegény, és az utalás arra, hogy a menyasszony az egyházat jelenti. A kettőnek kapcsolata tárul fel e képben. – Az egész példázatot ismerve, most ebből három vers képezi az alapigét.

A menyasszonyról itt, de az egész történetben sem hallunk. De reá utalnak a szüzek, a koszorúslányok, akik a menyasszonyt képviselik és feladatuk az, hogy fogadják az érkező vőlegényt, bekísérik megbízójuk házába. Nem erőltetett magyarázat az,

amikor ezeken az egyházban élő és szolgáló hívő lelkeket értjük. Már is merészkedünk magunkra gondolni és a hívő szolgálatot magunkra vonatkoztatni.

„Késvén pedig a vőlegény...” A kiszámított időre nem érkezett meg, késett. A reá várók gondoltak erre az eshetőségre, készültek a besötétedésre is, lámpásokat vittek magukkal. De sokáig késett a vőlegény, teltek az órák, múlt az idő, s a várakozásban elálmosodtak. „Mindnyájan elszunnyadának és aluvának.” A test biológiai rendje szerint a nappal elteltével jelentkezik a fáradtság és az elálmosodás. Az ember küzd ellene, ám végül hatalmába kerül. A hívők is, nem akárkik, hanem a vőlegény fogadására várakozók, kivétel nélkül mindnyájan elaludtak. Ne ítélkezzünk a példázatbeliek felett, mert másokkal, velünk is, minduntalan ez történik. A beesteledéssel munkához lát a sötétség. És sötétség van mindenütt, ahol gond, betegség, bánat, ahol a sötétség fejedelme, a bűn is jelen van a mi világunkban. Beáll a lelki eltompulás, kikapcsolódás, alszik a lelkünk, és már nem tudunk magunkról, ez nem élet, lelki gyümölcs: békesség, gondoskodó szeretet nem terem belőle.

Szomorú ez az alvás, mert nagy elmagányosodást okoz. Árvaságot. Dsida Jenő írja le egyik versében: „Nem volt csatlakozás. Hat óra késést jeleztek és a fullatag sötétben hat órát üldögéltem a kocsárdi váróteremben. Testem törött volt és nehéz a lelkem... Tompa borzalom fogott el, mély állati félelem. Körülnéztem, szerettem volna néhány szót váltani jó, meghitt emberekkel, de nyirkos éj volt és hideg sötét volt, Péter aludt, János aludt, Jakab aludt, Máté aludt és mind aludtak...” A tanítványok. Akárcsak nagycsütörtök éjjel. Pedig övék volt a megbízás, hogy vigyázzanak, vigyázzanak egymásra, legyenek hűségesen szolgálók a kijelölt úton. A tanítványok, az egyház alszik. Van alvó egyház. Nem tölti be feladatát, nem szolgál. Lehet istentisztelet, úrvacsora, templom, nagyhangú ünnepség, tart az alvás. Ne áltassuk magunkat azzal, hogy nálunk ez nem történhetik meg. Ézsaiás próféta írta le: „Elfáradnak az ifjak és meglankadnak, megtántorodnak a legkülönbek is” (40,30). Az apostol figyelmeztet: „aki azt hiszi, hogy áll, meglássa, hogy el ne essék” (1Kor 10,12). Mert akkor mi lesz a világgal, melyet halálos állapotából Isten meg akar menteni, övéinek szolgálatát erre használni? Nagyon hosszú alvásokról is beszámol az egyháztörténet. Évszázadokon át aludt az egyház, kellett jönnie a reformációnak, hogy véget érjen ez.

Íme a vigasztalás: „Éjfélkor pedig kiáltás lőn.” Éjféli lett az éjszakában. Megállapítás szerint éjféli előtt és után legteljesebb az alvás. Azonban van, aki soha, ilyen ijesztő helyzetben sem alszik. Tudunk-e róla? „Nem szunnyad és nem alszik Izráelnek őrizője” (Zsolt 121,4). Ezért hangzott fel a példázatban, nem mondja meg, kitől, de mi tudjuk: Isten kiált bele az éjszakai dermedtségbe. A végzetes téletlenségben, tehetlenségben, eltespedésben, szemben a sátán, a világ, a tulajdon testünk fogva tartó börtönével, van szava számunkra. Nem hagyja el a világot, ezért nem hagyja magára az egyházat, bármilyen méltatlanná is válik hozzá. Kiáltás lőn, felhangzik az Ige: alvók, ébredjétek! Mikor kivirrad, a világosság ébreszti fel az alvókat. Isten lehajlik övéihez, reggel lesz, teljesül az ígélet, ne maradjatok ki belőle. Még csapásainkat is úgy fogadjuk, mint amelyekkel fel akar rázni, ébreszteni „bűnünk álmából” (25. ének). Az ószövetségben a fogságba belekeseredett népet szólította fel: „kelj fel, világosodjál, mert eljött világosságod, és az Úr dicsősége rajtad feltámadt” (Ézs 60,1). Igéje közli, mit szerzett népének és attól mit, milyen cselekvést vár megkegyelmező szeretetének elfogadásához.

A kiáltás ez volt: „Ímhol jó a vőlegény! Jöjjetek elébel!” Jön, jelen van a világban, közeledik. Karácsony előtt állt elő Keresztelő János, általa, az utolsó próféta által adventet hirdetett. Magáról ezt vallotta: „Kiáltó szó a pusztában”, és a feladat: „Készítétek az Úrnak útját és egyengessétek meg az ő ösvényeit” (Mt 3,3). Ahol van kiáltás, ott bekövetkezik az ébredés, mert meghallják az Igét és megteszik, amit Isten közöl. Ébredjétek, várjátok, fogadjátok az érkező vőlegényt! Terjesztenek egy Ébresztő c. lapot, mely a világ végét tanítja s hívja olvasóit, hogy csatlakozzanak a Jehova tanúi szervezetéhez, mert csak így fogadható a megtartásra elválasztottaknál a diadalmasan érkező Jézus Krisztus, akivel átvészelik az utolsó ítéletet.

Amennyiben halljuk a kiáltást, nekünk nem egy szervezethez kell kapcsolódnunk, hanem ott, ahol vagyunk, a nekünk adott közösségben, nem ennek teljesítményéért, érdeméért, hanem kizárólag az érkező Jézus Krisztusba vetett hittel kell hozzá fordulni és egyedül az ő szabadításában reménykedni. Ahogy tették a szüzek: „elkészítették az ő lámpásaikat”. Kezükbé vették a lámpásaikat, rendbe tették, hogy világítsanak, s úgy fordultak a kiáltással mutatott irányba. Lámpásra van szükség a sötétségben. Van lámpásunk? Van, Olvassuk az Igét: „Isten, aki szólt: sötétségből világosság ragyogjon, ő gyújtott világosságot a mi szívünkben Isten dicsősége ismeretének Jézus Krisztus arcán való világoltatása végett” (2Kor 4,6). Ez a hit: megismertük Istent Jézus Krisztusban. Ez világít Krisztus felé. Jelezzük: itt vagyunk, téged várunk, szolgálatodat vállaljuk. Ezt mindig meg kell újítanunk: buzgó, bűneinket megbánó imádkozással készen lenni a fogadására. Ezt várja, keresi érkezésekor, mikor lehajlik beteg lelkünk vigasztalására, életünk helyreigazítására, békességébe való bevonulásunkra. Ez a szelíd érkezése állandóan történik. Nem a világ végén csupán, és megítélésünkre, hanem terhes, szomorú földi utunkra állandóan érkezik felénk, keresi övéit, egyházát.

Elkészíteni a lámpásokat. Így tartozunk hozzá, erről vagyunk ismeretesekek előtte és a világon. A Filippibeliekhez írott levélben ez a hívó lelkek feladata: „az elfordult és elvetemedett nemzetség közepette fényleni, mint csillagok e világon” (2,15). E nélkül tartalmatlan az életünk, nem töltjük be rendeltetésünket. Mint a példázatban öten. Ugyanis a tíz közül már csak ötnak volt olaja a vőlegény megérkezésekor. Ötnak elfogyott. Az egykori lelkesedésnek sokaknál vége van, nem tartanak ki végig, nem úgy gondoskodtak olajról, hogy azt mindig, az érkezéskor teljes odaadással használhassák. Ahol nincs imádkozás, ott nem gyúl ki a lélek. Képtelen befogadóképességgel ajtót nyitva jelentkezni. A tízből csak öten találkoztak az érkező vőlegénnyel és aztán mehettek be a menyegzői házba, teltek be örömmel. Mennyien úgy mutatkoznak, mintha szívből várnák Jézust, de mert felületes, sekélyes a hitük – nem alkalmasak arra, hogy meggazdagítsa őket az érkező Jézus. S maradnak a házon kívül, a sötétségben. Lett volna idejük a felkészülésre, de nem éltek a lehetőséggel, lámpásukból hiányzik az olaj, a kegyelem elfogadásának feltétele, a hit, Isten nagy ajándékának megőrzése, gondozása, elkészítése.

Szerető figyelmeztetést kapunk Krisztustól: „Mindig imádkozni kell és meg nem restülni” (Lk 18,1). Pál útján pedig: „Szüntelen imádkozatok” (1Thessz 5,17). Amilyen szüntelenül folyik a lélegzésünk, úgy kell folynia az imádkozásnak. Ehhez kell igazodnunk, tehát egész életünk imádkozás, világítás legyen, mert Jézus Krisztus állandóan keres minket, jön hozzánk, hogy segítsen.

Így készülünk az utolsó jövetelére. Mikor lesz ez a világ vége, mi az időpontja? A sokszori számítások nem vezettek eredményre. Krisztus dicsőséges érkezésének időpontja ismeretlen. Ne foglalkozunk vele, nem tűzte ki feladatunknak. Másutt is mondotta, ennek a példázatnak utolsó mondata világosan leszögezi: Jézus mondotta: „Vigyázzatok, mert sem a napot, sem az órát nem tudjátok, amelyen az embernek Fia eljő.” Egyszer eljön úgy, hogy minden test meglátja. Egyszer eljön már azelőtt is – véglegesen, mikor befejeződik földi tartózkodásunk, megígérte: „Eljövök és magamhoz veszek titeket, hogy ahol én vagyok, ti is ott legyetek” (Jn 14,3). Éppen ez az időpont ismeretlensége is arra serkent, hogy mindig vigyázni kell és nem aludni, mindig várni az Urat. Lezárt szemünk már semmit sem lát a világból, azonban megnyilatkozik örökkévaló látásra az igazi menyegzői házban, Isten országában.

Megint advent van. És sötétség. De kiáltás hangzik felénk, hogy amikor elaltattott a bűn s visszakaparintana fogságába, ébredjünk fel, térjünk meg bűneinkből, mert jön, megint jön, ímhol a vőlegény, Jézus Krisztus, hozza megtartását nekünk, a menyasszonynak, az ő népének. „Jöjjetek elébe!” Ámen.

Advent két arca

Alapige: Róma 8,18-22

Bibliailvasás: Zsoltárok 130,1-8

Sehol a világon az adventi hangulat olyan erős és tiszta kifejezést nem nyer, mint a felolvasott Igében. Ez az Ige mondja el nekünk azt, hogy az egész világ várakozik és az egész élet: készüllet. Világos, hogy ezt nem csak másoknak mondja, hanem nekünk, akik itt vagyunk, nektek, a Lónyay utcai gimnázium diákjainak. Azért az advent ketős arcáról beszéllek, amellyel reátok néz, egyenest a szemetekbe néz. Az egyik arc ezt mondja: várunk, a másik ezt mondja: készüljetek.

I.

Vár a világ az emberre. Ha valaki gúlát kezd építeni, nem hagyhatja félbe, míg a csúcsát is meg nem építette, mert mindenki keresi a hiányzó részt. Ha valaki tornyot indít, csak akkor nyughatik meg, ha a tetejébe feltette a csillagot. Nem kész, nem egész a gúla a csúcs nélkül és a torony a csillag nélkül. A világ sincs készen az ember nélkül. A teremtés történetében az a legmélyebb igazság, hogy mikor a hatodik napon kész volt a teremtett mindenség, de hiányzott az ember: a világ csodálatos alkotmánya még befejezetlenül esengett és kiáltott az Istenkép után, hogy célját elérje. Mi lenne a világból, ha kivessze belőle az ember? Vak Apolló, aki a napfényben tántorog. Vár a világ az emberre. Mikor kivonultak a török hadak Magyarországról, ez a feldúlt, szerencsétlen haza várta a dolgozó magyart. Azt a magyart, aki ekéjével új barázdát vág, hajlékot, templomot, iskolát épít, új történelmet és új művelődést alkot. Amerika őserdei évezredek óta várták a zarándok atyákat, akik megjelennek új civilizáció fehér zászlójával, s az őserdők és a fürengetegek világában felépítik a legragyogóbb emberi művelődést.

Így vár titeket a világ és a magyar élet. Mennyi seb van ezen a földön, nektek kell meggyógyítanotok; mennyi rom búslakodik, nektek kell megépítenetek; mennyi hiba, rossz szokás, tévedés van, nektek kell megigazítanotok; mennyi mulasztás történt, nektek kell helyreépítenotok. A jövőd, szebb, boldogabb és magyarabb élet vár reátok.

II.

Ez a várakozás arra készlet titeket, hogy készüljetek. Irtózatos dolog, mikor valakit vár a világ, s az úgy érkezik meg, hogy nem tudja a várakozást kielégíteni. Például egy cserkészfiú keztek között vérzik el, ti vártok egy orvost, barátotok élete függ attól, hogy megérkezik, s az, aki megérkezik, egy nyomorult felcser, annyit sem tud segíteni, mint ti. Kigyúl egy ház, ahol gyermekek vannak, várja mindenki a férfit, aki jó, parancsol, cselekszik, s megmenti az élet nagy értékeit, s akkor megérkezik valaki, zavart, gyáva, tudatlan, szájhős, hányaveti ember, akinek nincs egy gondolata, aki nem tud sem parancsolni, sem engedelmeskedni.

Ha a világ vár titeket, ha a magyar nemzet vár titeket, rettentően fontos az adventi parancs: készüljetek, hogy betöltsétek ezt a nagy várakozást. Készüljetek, hogy ne csalódjon bennetek a világ. Kész emberekként érkezzetek meg, olyanok legyetek, mint a csillag a tornyon, a csúcs a gúlán.

Miféle készülés ez? Mindenesetre először testi készülés is. Egészségesebb és erősebb nemzedéknek kell lennetek, mert nagyobb terhet fogtok hordozni. De erősebbek és egészségesebbek akkor lesztek, ha tisztább férfiakká nőttök. Szellemi készülés is ez; többet kell tudnotok, szélesebb látókörrrel kell bírnnotok, műveltebbeknek kell lennetek, mint a megelőző nemzedéknek, mert máskülönben nem vagytok készek. Mindenesetre erkölcsi készülés: hívebb, komolyabb, becsületesebb, egyszóval különbb jelleme legyetek, mint amilyen a megelőző nemzedék volt. De mindezt összefoglalom abban az új és örök minősítésben, amely egyedül képesít arra, hogy a világ és a magyar

jövendő várakozásainak megfeleljetek. Nektek hívőbb nemzedéknek, hívőbb egyéneknek kell lennetek. Egy olyan nemzedéknek, amelyik érzi, hogy Istenből született, Isten fia, az örököse mindannak az ígéretnek és hatalomnak, amit a láthatatlan világ Atyja, az örökkévaló Isten bocsát gyermekei számára. Birtokosa annak az ihletésnek, látásnak, új életstílusnak, friss és boldog lendületnek, amelyet Krisztustól nyert az ifjú ember. Elkészülni csak Krisztusban és Krisztus által lehet. Akkor vagytok készen, mikor Krisztus gyökeret vert bennetek és belső életetekben ő hatalmasodik el.

Roppant nagy lecke, izgató verseny, halálosan fontos próbatétel ez. Ez legyen legnagyobb ügyetek, legfőbb vágyatok, ez legyen az életetek fölött uralkodó cél.

Várlak, zeng felétek a teremtett mindenség. Készen vagyunk, mert Isten fiai vagyunk, feleljétek ti. Ámen.

(1932)

Vad Zsigmond
Magyarország, Debrecen

Négyféle várakozás

Alapige: Zsoltárok 33,20

Bibliavetítés: Zsoltárok 40,1-8

Az adventi várakozás megosztja az embereket. Láthatóan vagy láthatatlanul, tapasztalhatóan vagy érzékelhetetlenül, de mégis jellemző valóságokról árulkodnak ezek az ember és ember közötti különbségek. Különböző csoportokba lehet sorolni advent fényében az emberiséget. Az adventi várakozás tekintetében négyféle embercsoportot ismerhetünk fel és különböztethetünk meg.

1. Vannak olyanok, akik még nem várnak. Hozzájuk még nem jutott el az evangélium. Nagyon sokan vannak ilyenek. Többen vélik azt most, a huszadik század vége felé haladva, hogy a keresztyén európai ember egy új pogánysággal találja magát szemben. Nem kell messzire mennünk, sok-sok kilométert megtéve, hogy Istent nem ismerő, őt el nem fogadó emberekkel találkozunk. Mintha egyre gazdagabb lenne a kínálat az ember számára mindabban, ami elvonja figyelmét, gondolatait és nyílt érdeklődését az eljövendő dolgokról, a kiteljesedő jövőről. Mintha egyre kevesebbet érdekelne, hogy mit akar Isten, hogy milyen tervei vannak velünk és milyen ígéreteinek a beteljesedését várjuk. Ha hallottak is valamit a visszaterő Úrról, még nem hisznek benne, még nem hisznek neki. Nem reménytelen ezeknek az embereknek a helyzete, mert bármikor meggyőződhetnek arról, hogy az élet Ura értük is, helyettük is feláldozta magát, hogy nekik örök életük legyen. Akik most még nem várnak, azokból folyamatosan adventi, várakozó, a feltámadott Úrhoz hűséges tanítványok lehetnek. Vajon mit teszünk értük, mennyi energiát fordítunk rájuk? Megvan a pontos küldetésünk és kötelességünk azok felé, akik ebbe a csoportba tartoznak. Azért küldte ki egykor Jézus a tanítványait, hogy „hirdessék az Isten országát és gyógyítsanak” (Lk 9,2). Ma is az a feladatunk, hogy rendíthetetlenül hirdessük azt, amit egykor a tanítványok – faluról falura, városról városra járva – hirdettek: „egészen közel van már a menyeknek országa” (Mt 10,7). Feltámadott Urunk utolsó szavaiban így küldi tanítványait: „Menjete el tehát, tegyetek tanítvánnyá minden népet” (Mt 28,19). Szól a bátorító, a félelemtől megszabadító felhatalmazás ma is hozzánk, hogy menjünk és nyerjük meg azokat, akik még nem várnak Jézus Krisztusra. Ma gyakran emlegetjük az egyház missziói feladatát! Tudomásul kell vennünk, ha nem vállaljuk a krisztusi küldetést, nem lesz gyarapodás egyházunkban sem számban, sem léleken.

2. Vannak olyanok is, akik már nem várnak. Ebbe a csoportba is sokan tartoznak. A mindenben és mindenkiben csalódottak, a mindenből kiábrándultak táborát alkotják ők. Az elkeseredettek sokasága óriási, akiknek saját életükre, a szűkebb környezetükre vagy éppen népükre gondolva voltak álmaik, de ezek nem váltak valóra. Őket már semmi sem tudja lázba hozni, átformálni, nihilista lelkületű emberekké váltak. Ciniku-

san vélekednek Istenről s az őt követőkről is. Hányan tartoznak közéjük a huszadik század végén hazánkban is! S félelmetes tudni, hogy mennyi közöttük a fiatal! Hány ember vélekedik így: engem hagyjanak békén, ne szóljon hozzám senki, van nekem elég bajom, mindenki törődjék magával. Egyáltalán nem könnyű megérteni ezeket a kijelentéseket! De már hányszor kiderült, hogy nincs más út, mint az önzetlen segítségnek és a szeretetnek az útja. Tehát minden taszító jellemvonásuk ellenére sem szabad lemondani az ilyen és hasonló gondolkozású és életű emberekről. Ami az embereknél lehetetlen, az Istennél lehetséges. Nem törhetünk pálcát fölöttük, nem ítéelhetjük el őket mint menthetetleneket, hanem szabad és lehetséges Istenre bízni őket, s ennek jó eredménye lesz.

3. A harmadik csoportba azok tartoznak, akik rosszul várnak. Ők már várnak valamire vagy valakire, de váradalmaik nem biblikusak, hanem nagyon is önkényesek vagy teljesen kitalációk. Talán éppen a korszellemből adódnak. Várnak a sikerre, várják a szrencsüket. Egyeseknek közülük nagyon is vallásos színezetű a várakozásuk, de nem azt az Urat várják, akiről a Szentírás beszél, aki a Szentírásból szólítja meg az embert Lelke által. A saját maguk képére és hasonlatosságára formált „urat” várnak. Ők olyanok, akik kegyetlenül elítélik azokat, akik nem úgy hisznek, mint ők, akik pontosan nem azt hiszik, amit ők, s nem parancsszóra engedelmeskednek, akik nem az ő csoportjuk tagjai közé számláltnak. Növekszik folyamatosan a rosszul várók táborra. Mennyire meggyőzően kínálják saját árujukat a különféle szekták. Ezért óvta Jézus a tanítványait: „Vigyázzatok, hogy meg ne tévesszen valaki titeket! Mert sokan jönnek majd az én nevemben, és ezt mondják: Én vagyok a Krisztus! – és sokakat megtévesztenek” (Mt 24,4). Hatalmas szeretetenergiával és mérhetetlen türelemmel ezekkel a hamis magabiztossággal és igen gyakran kegyetlen önérzettel rendelkező emberekkel is lehet valamit kezdeni. Ne mondjunk le róluk! Imádkozunk értük! Szeressük őket!

4. S végül vannak olyanok, akik jól várnak. Életükben az Isten Igéjének a magja jó talajba hullott. Ők azok, akik gyümölcstermő életet élnek. Ők azok, akik nemcsak hallgatják Isten üzenetét, hanem meg is hallják azt és engedelmeskednek neki. Ők azok, akik Isten iránti rendíthetetlen bizalommal tudják, hogy kit várnak. Ők azok, akik „imádkozva és dolgozva” várnak Krisztus visszajövetelére. Ők azok, akiknek az egész életük állandó felkészülés, mert bármikor érkezik meg a mindenható Úr, nem éri váratlanul és felkészületlenül őket. Ők nem csupán ünnepi hangulatot várnak, hanem Isten ígéreteinek beteljesedését, a kozmikus átalakulást: az új eget és az új földet. Az adventi várakozásuk nem szorítkozik a karácsonyt megelőző hetekre, hanem betölti és meghatározza egész életüket. De türelemmel és a hit láthatatlant látó bizonyosságával a szívükben várnak. Sőt, nem komoran és szomorúan, hanem örömmel és felszabadult, félelem nélküli lélekkel néznek előre az eljövendőre. Úgy teszik ezt, hogy közben szüntelenül Isten dicsőségét keresik és munkálják. Közéjük tartozunk? Közéjük tartozol?

Bárcsak el tudnánk mondani egy szívvel és egy szájjal a szoltáros kijelentését: „Lelkünk az Urat várja.” Döntő módon nem valami hatalmas és csodálatos eseményre várunk, hanem a mi dicsőséges és hatalmas Urunkra. Nem egy megdöbbentő történetre, hanem minden erő és hatalom forrására: a királyok Királyára, az uraknak Urára. Arra várunk, akiben Isten ígérete igenné s ámenné lett; arra, akinek mindent köszönhetünk: életünket, megváltásunkat, örök életünket. Várjuk a vele való találkozást. Várjuk hitünk beteljesedését, a színről színre látás valóságát. Ámen.

Alkalmi prédikációk

Esketési beszéd

Balogh Béla

Megnyerni a jót

Alapige: Példabeszédek 18,22

A Szentfrást mi az élet könyvének nevezzük. Azért mondjuk ezt, mert számunkra az Isten kijelentését tartalmazza. Egyszerű emberi beszéddel szól hozzánk Isten, és életre szóló útravalót ad nekünk. De a Szentfrást, vagyis a Bibliát másegyébert is az élet könyvének nevezhetjük, éspedig azért, mert magában foglalja mindazt, ami az élethez és az üdvösséghez tartozik. Így magában foglalja a házasságot is, két ember házassági szövetségét is.

A házaselet vonatkozásában egyenesen azt mondhatjuk, hogy a Biblia a házaselet anyakönyve. Hiszen azt olvashatjuk benne, hogy a nemek közötti különbség és vonzódás Istentől kapott ajándék. Itt olvassuk azt is, hogy a családban felnövő fiatalok elhagyják apjukat és anyjukat, s egymáshoz ragaszkodnak. És azt kell hallanunk, hogy ez így van rendjén. Hát nem különös az, hogy két eltérő eredetű, valójában egymástól idegen ember közös útra lép, közösen tervez, közösen munkálkodik, él és szeret? Bizony nagy csoda és egyben nagy ajándék. Luther Márton szerint a házasság a teremtő Isten drága ajándéka teremtményei számára.

A mai napra kapott bibliai Ige számotokra életre szóló kijelentés, mely egyben biztató szó is. Megnyerte a jót, aki talált feleséget és vett jóakaratot az Úrtól. Létezik-e oly ember, aki ne keresné a jót? Itt most nemcsak arról van szó, hogy jól jár, aki feleséget talál, hanem arról is, hogy a jót nyerte meg az, aki feleségre lelt. Úgy vélem, hogy ezt a jelen esetben főlegesen különösebben hangsúlyozni, mivel mind a vőlegény, mind a menyasszony szilárdan meg vannak győződve arról, hogy a jót találták meg egymásban; az igazit, az egyedülit, a szeretetre méltót. Cselekedje Isten, hogy erről halálotok órájáig mindig szentül meg legyetek győződve mindketten.

Feleség... Zsindelyné Tüdös Klára azt állítja Isten markában című könyvében, hogy a világ egyetlen más nyelvének sincs ilyen szép szava a férfi párjának megjelölésére. Ez a kifejezés azt jelenti, hogy a teremtés koronája, a férfi csak fél ember a párja nélkül. De nem csak a vőlegény boldogulását kell hangsúlyoznunk, hisz a házasságban a leány is a jót találta meg.

Ha ugyanis az asszony biztonságban érzi magát férje mellett, ha meg van róla győződve, hogy férje egészen az ő javát akarja, hogy csak neki akar igazán szolgálni, hogy csak őt hordozza szívében, akkor az asszony számára ez a szeretet, gondoskodás és védelem lesz a legfőbb jó. Isten jóakarátát és szeretetét közvetítsék szüntelen egymás számára. Azt a jót, amit egymásban tőle nyertek, sugározzátok vissza egymásra. Ezért vezetett benneteket egymáshoz, és ezért indít ma benneteket közös életutatokra. A férfi és a nő egymást kölcsönösen kiegészítik. A férj a feleségben, a feleség a férjben találja meg a jót. Úgy köszönjétek meg egymást Istennek e mai nap, és úgy fogadjatok örök hűséget egymásnak, hogy szívetekben biztosan tudjátok: Isten a jót ajándékozta nektek egymásban. Örömeiben teszi ezt. Jókedvében ajándékoz benneteket egymásnak. Ez a mai Ige biztatása. Legyetek ezért hálások Istennek.

És vett az Úrtól jóakaratot – mondja tovább az Ige. Milyen nagy boldogság tudni azt, hogy Istenünk jóakarattal van irántunk. Ha ezt nem tudnánk, akkor nem mernénk rászánni magunkat arra, hogy elinduljunk a jövő felé, nem mernénk terveket szőni, nem mernénk gyermekeket vállalni. Az embernek tudnia kell azt, hogy őt szereti a jószágos Isten, hogy az ő szent szíve tele van irántunk jóakarattal. Honnan meríthetem ezt a meggyőződést?

Pál apostol arról ír, hogy Isten nekünk ajándékozta szent Fiát, Jézus Krisztust. Ez a legnagyobb jó, az a legnagyobb ajándék, akit Isten az embereknek és az egyetemes emberiségnek ajándékozott megváltó szeretetében. Benne és általa szeretetet és békeséget, életet és üdvösséget ajándékoz nekünk.

Ebben a szent bizonyosságban adjon Isten nektek boldog családi életet és mindenkor hálás szívét. Ámen.

Temetési beszéd

Csiha Kálmán

A bástyán

(Szegedi László ny. magyarigeni lelkipásztor, az Enyedi Egyházmegye egykori esperesének temetésén)

Alapige: Habakuk 2,1-2

Az őrállókhöz szól ez az Ige, és mi, akik Isten közelében élünk, tudjuk, hogy mindnyájan őrállók vagyunk. Még akkor is, ha nem vagyunk lelkipásztorok. Odaállít Isten egy családba, odaállít az anyaszentegyházba, odaállít népünk körébe, hogy hűségesen vigyázzunk a reánk bízottakra. Mi lelkipásztorok különösen tudjuk, hogy őrállók vagyunk. Erdély át van szöve az őrállók bástyáival. Évszázadok jönnek és mennek, a bástyákat felégetik, de azok újra felépülnek; kicserélődik az őrállók nemzedéke, de Isten rendeléséből annak a helyébe, aki elmegy, új őrálló áll, és évszázadokon át szakadatlan láncolatban állnak a bástyákon az őrállók.

Vannak népes bástyák, népes és boldog őrállóhelyek, melyeket nagy sereg véd, ahol boldogság őrállónak lenni, mert érzi a lelkipásztor, hogy háta mögött tömegek állnak, mert gyermekek százait tudja tanítani, konfirmandusokat tud az életbe elindítani, mert sereglenek hozzá az örök hűséget esküvő párok. És vannak bástyák, sereg nélküli bástyák, ahol már csak a teremtőben vannak a múlt őrállói, a múlt seregei, de melyek mégis jelentősek, de melyek mégis oly sokat érnek, mint egy-egy népes sereggel megrakott bástya.

Szegedi László testvérünk, a mi kedves szolgatársunk, ilyen sereg nélküli bástyán volt őrálló. Hűséggel őrizte ezt a bástyát, miként egykor Habakuk, a próféta őrizte. A próféta idejében, amikor ezeket szavakat elmondja, hogy őrhelyemre állok és megállok és vigyázok a bástyán, akkor Izráel felett nehéz idők jártak, akkor következett nemsokára a 70 éves rabság, akkor az őrálló állt a bástyán és Istennek panasolta el bánatát és várta a választ arra a kérdésre, hogy mit tegyen.

Szegedi Lászlót is szinte egy fél évszázaddal ezelőtt nehéz időkben rendelte őrállónak Isten. Egy fél évi segédlelkészi szolgálat után ide Magyarigenbe jött, hogy őrizze hűséggel a bástyát, a sereg nélküli várost, és hűséggel őrizte azt. Nem volt nagy serege, fogyatkozó serege volt, csak néhány lelke volt csupán, mégis nagy gyülekezet volt az, mert ott Magyarigenben, ahogy beme gyünk a templomba és fordulunk a padsorok között, van egy kő, melynek ki van kopva a közepe, mert a valamikori népes gyülekezet, amikor fordult és lépett, úgy kikoptatta azt a követ, hogy évszázadok mélyedése van most rajta.

Szegedi László, amikor prédikált, népes gyülekezetnek prédikált, mert a múltnak is prédikált, a kikoptott kőnek is prédikált. Állt, miként mondja a próféta, és vigyázott a bástyára, vigyázott a gyülekezet nélkül maradt templomokra, vigyázott a régi írásokra és régi emlékekre. Nem mozdult el Magyarigenből, érezte, hogy itt adott neki Isten hivatást. Egy láthatatlan gyülekezetnek az őrzését bízta reá. Most, amikor kimondjuk azt, hogy Magyarigen, akkor rögtön utánamondjuk, hogy Bod Péter, és rögtön utánamondjuk azt, hogy Szegedi László. Hűséggel állt és megállt a bástyán, és vigyázott

akkor, amikor húsz évig szinte semmi fizetése sem volt, amikor a két kezével kereste meg a mindennapi kenyerét, de akkor sem hagyta el a bástyát, a láthatatlan hadsereg őrzését, mert tudta, hogy ezt rábízta Isten. Megállt a bástyán. Az öreg Károli Gáspár ezt úgy fordította egykor: és megállott az erősségen. És úgy is volt.

A 87 lelket számláló Magyarigen nekünk mindig erősség marad. Mindig prédikált. És mindig felmutatta a hűség szép példáját. Szegedi Lászlót erre az őrhelyre állította Isten. És megállt a bástyán és vigyázott. Vigyázott az egyre fogyatkozó gyülekezetekre, és vigyázott az egyházmegyére, a nagy egyházmegyére, aminek akkor főjegyzője volt, és vigyázott 1990 után az enyedi egyházmegyére, amelynek esperese lett. Közben vigyázott a múlt emlékeire, vigyázott a maga lelkére is. Vigyázott, hogy lássa: mit szól hozzám Isten, és mit feleljek neki én. Mert csak így tudunk megmaradni. Ő megállt és vigyázott a lelkekre, a temetőkre, keresztelte a gyermekeket. Vigyázott arra, hogy mit szól hozzánk Isten, hogy azt mondhassuk tovább, amit ő mond nekünk. Mert Szegedi László tudta, amit mi mindnyájan tudunk, hogy bennünket is csak egyedül az Úr Isten élő Igéje, az ő szava tud megtartani.

Századok jönnek és mennek, de a Bod Péterek és a Szegedi Lászlók az őrhelyen állnak és vigyáznak. Isten felé néznek, neki panaszzalják a bánatukat, mint ahogy Szegedi László is neki panaszolta el bánatát, el nem futva arról a helyről, ahol az Úrtól kérdik meg, hogy mit mondjanak panaszuk dolgában azoknak, akik rájuk vannak bízva. Ez volt Szegedi László élete! És ez minden hűséges lelkipásztor élete, minden lelkipásztor élete, akire az örökkévaló Isten rábízta a maga népét, a maga népének templomát, múltját, jelenét és jövődjét.

Ez volt Szegedi László vigasztalása. Innen merített erőt. Felelt neki Isten. Mert van nekünk egy elvehetetlen vigasztalásunk, egy sok évszázados megtartó erőnk, és ez az, hogy felel nekünk Isten. Neki is felelt, ezt mondván: írd fel e látomást, és véd táblákra, hogy könnyen olvasható legyen. A próféta látomással bíró ember. Vannak olyan látomás nélküli emberek, akiket csak a pénz, csak a mindennapi kenyér, csak a földi előhaladás érdek, akik csak önmagukért élnek, de amikor kilépnek ebből a világból, mindenki elfelejti az emlékezetüket. De vannak látomást hordó emberek, akik nem önmagukért, hanem másokért élnek, akiket rájuk bízott Isten. Szegedi László látomást hordozó ember volt, miként minden igaz lelkipásztor látomást hordozó ember. Írd fel a kőtáblára a látomást – szól a parancs. Szegedi László is felírta. Voltak bánatos látomásai, a három temető összegyűjtött fejfái. Voltak szép látomásai. Igyekezett felfrni a kőtáblára mindent. Megírta Magyarigen történetét. Nehéz időkben elkobozták tőle, de sohasem kapta vissza.

De ötven év kőtáblájára mégis felírt valamit. Véd táblára, hogy könnyen olvasható legyen! Mindnyájan táblákra vessük életünket. Gyermekeink, unokáink és történelmünk szép táblái ezek. Ötven év kőtábláira Szegedi László is felvéste élete nagy eredményét, lelkipásztori életét egyetlen szóban összefoglalható tanítását. Könnyen olvasható ez a szó: hűség. Ezt véste kőtáblára, mint egykor Bod Péter, mint évszázadokon át annyi lelkipásztor. Élete kőtábláján a könnyen olvasható hűség ezernyi bizonyága.

Amikor ezt a táblát olvassuk, akkor egy másik táblára gondoljunk. Arra a táblára gondoljunk, mit Jézus Krisztus feje fölé szegeztek a golgotai kereszten. Mit szóljak panaszom, panaszunk dolgában? – kérdi a próféta. Felel rá a golgotai kereszt tulajdonképpeni felirata. Fiát adta, hogy ha valaki hiszen őbenne, el ne vesszen, hanem örök élete legyen.

A megváltás után esengő ember panaszainak kőtáblájára így felel a golgotai kereszt felirata. Szegedi László testvérünknek ez volt a nagy vigasztalása. A búcsúzás pillanatában nekünk is ez az egyetlen vigasztalásunk. Örökkévaló Istenünk szent Fiában megváltó szeretetével és az örök élet ajándékával felel azoknak az őrállóknak, akik állnak és hűségben megállnak a bástyán. Amen.

